

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:

№ 18-60230100

2024- yil 10 03

"TASDIQLAYMAN"

SamDU rektori:

R.I.Xalmuradov

2024 yil " " "

**XORIJIY SHARQ TILI (TURK TILI)
FAN DASTURI**

Bilim sohasi:	200000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	230000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar		
XSHIT1174	2024-2025	I	10		
XSHIT1274		II	6		
XSHIT1374		III	10		
XSHIT1474	2026-2027	IV	10		
XSHIT1574		V	12		
XSHIT1674		VI	12		
XSHIT1774	2027-2028	VII	10		
XSHIT1874		VIII	4		
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari		
Majburiy	Turkcha		8		
I.	Fan nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
	Xorijiy sharq tili (Turk tili)		120	180	300
			72	108	180
			120	180	300
			120	180	300
			154	206	360
			144	216	360
			130	170	300
			48	72	120

Fanning maqsadi (FM)	
FM1	I. FANNING MAZMUNI Fanni o'qitishdan maqsad – turk tilshunosligi, uning shakllanishi taraqqiyotiga hissa bo'lib qo'shgan yirik olimlarning tadqiqotlari, qarashlari, ilmiy maktablar bo'yicha mukammal bilim berishdan, A1-A2 daraja talabiga javob beruvchi matnlarni o'qib tushinishlari va turli xil mavzularga oid matnlarni yoza olish mahoratiga ega bo'lishlaridan, turk tilining tarixiydan zamonaviygacha bo'lgan jarayonlarini, turkiy adabiyotning tasnifi va uning adabiy janrlarini konturda tushuntirishdan iborat.
	Fanning vazifasi – Grammatik va leksik kompetensiyalarni o'rganib, tahlil qilishlari, egallagan o'qish va yozish amaliyotidan, grammatik hamda leksik kompetensiya ko'nikmalarini kasbiy va ilmiy faoliyatda erkin qo'llay olishlarini ta'minlashdan, umum e'tirof etilgan xalqaro me'yorlarga ko'ra talabalarning o'qish va yozish, grammatik va leksik ko'nikmalarini C1 darajasiga yetkazishdan, shuningdek, ilmiy tadqiqot ishi yozishning boshlang'ich malakasini shakllantirish hamda takomillashtirishdan iborat.

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)	
III.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Giriş. “Yabancı doğu dil (Türk dili)” hakkında genel bilgiler amaç ve görevleri Öğrencilere türk dili hakkında genel ve önemli bilgiler verme tarihi özelliklerini anlatma, dünya dilleri arasındaki mavkesini anlamaya yardımcı olma, türk dilinde doğru ve güzel konuşmayı öğrenme, hayatın ihtiyaçlarına cevap verebilecek derecede yazma ve konuşmayı öğrenmek. Türkçe hakkında umumi bilgiler. Türkçe, diğer pek çok Türk dili ile de paylaştığı sonndan eklemeli olması ve ünlü uyumu gibi dil bilgisi özellikleri ile karakterize edilir. Dil, tümce yapısı açısından genellikle özne-nesne-yüklem sırasına sahiptir. Almanca, Arapça gibi dillerin aksine gramatik cinsiyetin (erillik, dişilik, cinsiyet ayrımı) bulunmadığı Türkçede, sözcüklerin bir kısmı Arabça, Farsça ve Fransızca gibi yabancı dillerden geçmedir. Ayrıca Azerice, Gagavuzca ve Türkmence gibi diğer Oğuz dilleri ile Türkçe yüksek oranda karşılıklı anlaşılabilirlik gösterir.
	Türk alfabesinin tipolojik hususiyetlerinden. Türk alfabesi, Latin harfleri temel alınarak, 1 Kasım 1928 tarihli ve 1353 sayılı yasayla tespit ve kabul edildi. Bu kanuna göre, Türk alfabesinde 29 harf bulunur. 8 ünlü, 21 ünsüz harf vardır. Alfabeği oluşturan büyük ve küçük harfler, sırasıyla aşağıdaki biçimde yazılır. Ayrıca ünlü “a, u, ı” harflerinin üzerinde yabancı kökenli sözlerde, ince okunuşu ve (bazı durumlarda) uzunluğu göstermek için im (^) kullanılmaktadır. “E” ve “O” harflerinde bu im kullanılmaz.
	Türkçe’de ünlü ve ünsüz harflerin yazılış ve okunuş biçimleri. Ses biliminin, diller üzeri bir yaklaşımla insan dilindeki seslerin fiziksel özelliklerini incelediği belirtilmişti. Ses bilim bunu 3 ayrı alanda gerçekleştirir: Söyleyiş Ses Bilimi, Titreşim (Akustik) Ses Bilimi ve İşitsel Ses Bilimi. Söyleyiş Ses Bilimi, seslerin çıkarılışı sırasında konuşma organlarının durumunu, seslerin boğumlanma biçimlerini inceler ve sesleri bu açıdan sınırlandırır. Örneğin, seslerin

	çıkartılışı sırasında soluğun, ses aygıtının herhangi bir yerinde bir engelle karşılaşıp karşılaşmamasına göre bütün dillerdeki sesler önce ünlüler ve ünsüzler olarak ikiye ayrılır. Daha sonra konuşma organlarının pozisyonlarına bağlı olarak dar, geniş, düz, yuvarlak, akıcı, patlamalı vb. smırlandırılmalar yapılır. Ünlülerle ünsüzler arasındaki en önemli fark, ünlülerin tek başlarına hece oluşturabilmesi, buna karşılık ünsüzlerin ancak bir ünlü ile hece kurabilmeleridir. Kaynaklarda yarı ünlü denen /y/ sesi bile hece kurabilmek için mutlaka bir ünlüye ihtiyaç duyar.
M4	Türkçe’de ünlülerin nitelikleri (kalın-ince, dar- geniş, düz-yuvarlak). Ünlülerin tanımlanmasında ve sınırlandırılmasındaki en büyük sorun, ünsüzlerdekinin aksine, söylenişleri sırasında dudakların yuvarlaklaşması dışında, ağız boşluğunda neler olduğunun hissedilmemesidir. Dudakların durumu Türkçe ünlülerin ayrılmasında önemlidir, ancak ünlülerde asıl önemli olan dildir. “Ünlülerin hem niteliği hem de niceliği, duruma göre (a) dilin belli bir bölümünün, (b) hangi pozisyonda, (c) ne kadar süreyle kaldığına bağlı olarak değişir. (Bundan başka dilin pozisyonu söyleyiş sırasında değişebilir ve böylece bambaşka bir ünsüz oluşabilir. Ünlülerin çıkartılması sırasında soluğun tam bir engellenmeyle karşılaşmaması, hiçbir engelle karşılaşmadığı anlamına gelmez. Ünlüler söylenişleri sırasında, ağız boşluğunda yarattıkları açıklık, darlığı; dudakların durumuna, dilin önünün veya arkasının kabarak soluğun geçiş yolunda bir engel oluşturmasına göre belli sınırlara ayrılırlar. Ünlülerin süresi, yani ünlünün uzun olup olmaması da önemli bir ölçüttür.
M5	Türkçe’de işaret zamirlerinin yazılış ve okunuş biçimleri. Varlıkların yerini gösteren zamirlerdir. Türkçedeki başlıca işaret zamirleri bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, öteki, beriki, bura, şura, ora, burası, şurası, orası, böylesi, şöylesi ve öylesi’dir. Genellikle yakındaki varlıklara işaret ederken <i>bu</i> ve <i>bunlar</i>; biraz uzaktaki varlıklara işaret ederken <i>şu</i> ve <i>şunlar</i>; en uzaktaki varlıklara işaret ederken <i>o</i> ve <i>onlar</i> kullanılır. <i>O</i> ve <i>onlar</i> zamirleri, insanlar için kullanıldığında “şahıs zamiri”, diğer varlıklar için kullanıldığında “işaret zamiri” olarak adlandırılır.
M6	Türkçe’de soru ekleri, ünsüz sertleşmesi ve ünsüz yumuşaması.

	Türkçede sert ünsüzle biten kelimeler sert ünsüzle başlayan ekler alır: aç-tı, aş-çı, bak-tım, bas-kı, çiçek-ten, düş-kün, geç-tim, ipek-çi, seç-kin, seç-ti, süt-çü vb. Yumuşak ünsüzle biten kelimeler ise yumuşak ünsüzle başlayan ekler alır: al-dı, an-dı, bil-gi, del-gi, göz-cü, ver-di, yol-da vb. Sert Ünsüzler: Önce sert ünsüzleri öğrenelim. “Fıstıkçı Şahap” sözcüklerinde geçen tüm ünsüzlerdir. Sert ünsüz harfler kendi aralarında iki kısma ayrılır: a) Sürekli sert ünsüzler. Yumuşak Ünsüzler: Yumuşak ünsüzler de kendi aralarında iki kısma ayrılır a) Sürekli yumuşak ünsüzler. b) Süreksiz yumuşak ünsüzler.
M7	Türkçe’de selamlaşma diyalogu ve kalıp ifadeler. Türkçede belli başlı selamlaşma kalıpları vardır. “Nasılsınız?” resmi ve çoğul, “Nasılsın?” ise günlük ve tekil kullanımdır. Bunlar dışında “N’aber?” sorusu özellikle de genç kesim arasında çok yaygın olarak kullanılır. Fakat bu soru, özünde sadece yaş ve ilişki bakımından birbirine yakın kişiler arasında kullanılabilir. “Siz” diye hitap edilen kişilere “N’aber?” denmesi Türk kültüründe hoş karşılanmaz. Ayrıca bu tabiri yabancı dillere çevrilmesi de zordur. Dolayısıyla Türkçe bilmeyen insanlara bu kalıbı tarif etmek biraz zor olabilir.
M8	Şahıs zamirleri. Cümle içinde yer alan varlıkları kişi olarak temsil edebilen yani gerçek kişilerin isimleri yerine kullanılabilen sözcüklere Türkçede şahıs amiri adı verilmektedir. Diğer zamirlerden farklı olarak şahıs zamirleri yalnızca insanlar için kullanılmaktadır. Şahıs zamirleri isimlerin yerlerine tekil ya da çoğul olma durulmalarına göre getirilmektedir ve tekil ile çoğul olmak üzere toplamda altı farklı şahıs zamiri bulunmaktadır. Tekil Şahıs. Tekil Şahıs (O). Çoğul Şahıs (Biz). Çoğul Şahıs (Siz).Çoğul Şahıs (Onlar).
M9	Olumlu-olumsuz cümle biçimleri. Cümlede bildirilen yargının gerçekleştiğini ya da gerçekleşeceğini bildiren cümle olumlu cümledir. Cümlede bildirilen yargının gerçekleşmediğini ya da gerçekleşmeyeceğini bildiren cümle olumsuz cümledir. Dilimizde “-siz, -me, -mez” gibi ekler “yok, değil, ne.... ne...” gibi kelimeler olumsuzluk oluşturmak için kullanılır.
M10	Sayılar, soru sorma, kendini tanıtırma.

	Kendini tanıtmak konuşmaları, bir bireyin kimliği, deneyimleri, hedefleri hakkında bilgi verir. Genellikle yeni bir ortamda veya topluluk önünde kendinizi tanıtmak, bağlantı kurmak, ilk izlenim oluşturmak için kullanılır. Dinleyicilere kim olduğunuzu, ne yaptığınızı, neden bu alanda ilgili olduğunuzu açıklamak, etkili bir şekilde iletişim kurmanın temelini oluşturur. Kendinizi tanıtırken, adınızı belirtmek, temel bilgilerinizle başlamak, dinleyicilerin sizi daha iyi anlamasına yardımcı olur.
M11	Türkçe’de tamlamalar. Bir ismin benzerlerinden ayırt edilebilmesi için başka bir isim, zamir veya sıfatla anlam ilişkisi kurarak oluşturduğu söz öbeğine tamlama denir. Tamlamalar bir söz öbeğidir ve en az iki kelimeden oluşur, tek sözcüklü tamlama olmaz. Tamlamalarda iki öge vardır: tamlayan ve tamlanan. Tamlamada belirtilen, açıklanan isme tamlanan denir. Tamlananı belirten, açıklayan sözcüklere de tamlayan denir. Tamlamalar, sıfat tamlaması ve isim tamlaması olmak üzere iki ana başlıkta incelenir.
M12	Yapım ekleri Yapım ekleri, mevcut kelimelerden (isim ve fiil köklerinden) farklı ve yeni anlamlı kelimeler türetmeye yarayan eklerdir. Nesneleri karşılayan isimlerle hareketleri karşılayan fiillerin kökleri farklıdır. Birbirine yakın olan nesne ve hareketlere ait kelimeler aynı kökten türeyen kelimelerdir. Bu bakımdan türemiş kelimelerin kökleriyle mutlaka bir anlam ilişkileri olmalıdır. Yapım ekleri isim ve fiil köklerine gelerek yeni isimler ve fiiller türetirler. Bu ekler kökten hemen sonra gelirler. Çekim ekleri yapım eklerinden sonra gelir.
M13	Türkçe’de çokluk (çoğul) ekleri. Çoğul ekleri ya da çokluk ekleri, tekil isimlerin sonuna gelerek çokluk anlamı katan ekler. Türkçedeki çoğul ekleri <i>-lar</i> ve <i>-ler</i>’dir: <u>elmalar</u>, <u>kalemler</u>, <u>çocuklar</u>, <u>güzellikler</u>. Türkçede çoğul ekleri, eğer bahsi geçen varlığın adedi 'belirtilmeyecekse' kullanılır. Eğer adet belirtilecekse ismin tekil hali kullanılır: Kırtasiyeden <u>üç kalem</u> satın aldım. (doğru).
M14	Türkçe’de hâl ekleri. Cümleler birçok ek alarak farklı anlamları içermektedir. Türk dilinde oldukça önemli bir yere sahip olan eklerden biri de hal ekidir. Sözcükleri yönelme, bulunma ve belirtme yönlerinden tanımlayan

	eklere hal durum ekleri denir. İsmi hal eklerinin; yalın, belirtme, yönetme, bulunma, ayrılma, eşitlik, vasıta ve ilgi hali olmak üzere birçok çeşidi vardır. İsimleri; fiillere, edatlara ve isimlere bağlayan eklerle hal durum ekleri denir. İsimlerin diğer kelimelerle ilişki kurmasını sağlayan ekler, ismin hal ekleri olarak bilinir. Hal durum ekleri yalın, belirtme, yönetme, bulunma, ayrılma, eşitlik, vasıta ve ilgi hali olarak 8 farklı bölüme ayrılmaktadır.
M15	Türkçe’de temel renk adları. Özel ad oluşturmada en sık kullanılan renk adları kara, ak, gök ve sarıdır. Onları sırasıyla kırmızı, boz, ala, yeşil, kır, çakır, al, mor, beyaz, pembe, kırmızı, mavi ve siyah izlemektedir. Bu bölümde öncelikle renk adlarının taramasından elde edilen bulgular betimlenecektir.
M16	Şimdiki zaman ekleri. Türkçede şimdiki zamanlı bir tümce kurabilmek için eylem kökünün sonuna “-yor” eki getirilir. Türkiye Türkçesinde şimdiki zaman ekinin (-yor) kullanımlarında damak uyumuyla birlikte dudak uyumu bozulur. Geniş Türkçe coğrafyası içinde yalnızca Türkiye Türkçesinde bulunan bu ek, tarihi nedenlerden ötürü tek şekillidir (-yor): geliyor, bakıyor, düşünüyor, soruyor vb. Bu ek Eski Türkçedeki "yörti-" eyleminden gelir. Örneğin "geliyorum" demek için Eski Türkçede "kel yörtür men" denirdi. Burada "kel-", "gel-" anlamında "men" ise "ben" anlamındadır. Zaman için çok kullanılan bu yapı Türkçenin sondan eklemeli olması nedeniyle ekleşmiştir. Ancak her zaman "-yor" biçiminde kalır (ses uyumlarına uyacak şekilde değişiklik göstermez).
M17	Türkçe’de çekim ekleri. Kelimelerin çekimlenerek değişik yerlerde ve görevlerde kullanılmasını sağlayan eklerle çekim eki denir. Çekim ekleri, kelimelerin diğer kelimelerle bağ kurmasını, kelimelerin cümlede görev almasını, hâlini, sayısını, zamanını, şahsını belirtir. Kısaca çekim ekleri kelimelerin cümle içerisinde kullanılmasını sağlar. Kök veya gövde hâlindeki kelimeler ancak çekim eklerini alarak diğer kelimelere bağlanır, zaman ve şahıs anlamı kazanır.
M18	Türkçe’de edatlar. Tek başlarına anlamları olmayan, başka kelimelerle öbekleşerek değişik ve yeni anlam ilgileri kuran, birlikte kullanıldıkları kelimelere cümlede anlam ve görev kazandıran kelimelere edat (ilgeç) denir. Bazı dil bilgisi

	kitapları bağlaçları, edatları ve ünlemleri bir araya getirerek edatlar başlığı altında şu şekilde sınıflandırır: Bağlama edatları bağlaçlar. Son çekim edatları edatlar. Ünlem edatları ünlemler. Türkçede isimler ve fiiller anlamlı kelimelerdir. Edatlar ise tek başlarına anlam ifade etmezler; ancak cümlede anlam kazanır veya sadece diğer kelimelere anlam katarlar. Kelimeler arasında çeşitli anlam ilişkileri kurduğu için edatlara yardımcı kelimeler de denir.
M19	Dönem sonu genel değerlendirme. Türk dilin genel yapısı, özellikleri ve morfolojisi, gramer kaideleri, selamlaşma üsülleri, güzel ve anlamlı konuşma doğru söyleme ve ahenk yolları, renk adları gibi esas konularla öğrencilerin neleri öğrendiği, neleri anlayamadığı sınav olarak belirlenir. Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) III, IV semestrlar uchun Şimdiki zamanın hikâyesi-rivayeti Türkçede birleşik zamanlı bir fiil çekimi. Bir fiilin sonuna -mış ya da -miş ve -dı ya da -di eklerinin ses uyumlarına uyacak şekilde birlikte eklenmesi ile oluşturulur. Dolayısıyla Türk dilinde hikâye veya rivayet kipleri, asıl zaman ekinde sonra getirilmek suretiyle oluşur. Şimdiki zaman +yor eki üzerine geçmiş zaman eki +du eki getirildiğinde hikâye; +mış eki getirildiğinde ise rivayet formu oluşur. Bu durumda <i>koşmak</i> fiili ele alındığında koşuyordu (şimdiki zamanın hikâyesi); koşuyormuş (şimdiki zamanın rivayeti). Karşılaştırma yapıları Türkçede karşılaştırma; iki kavram, varlık veya olayın benzer ya da farklı yönleriyle ortaya konulmasıdır. Genellikle “<i>oysa, ise, daha, en</i>” gibi ifadelerle yer verilir. Her karşılaştırmada zorunlu olarak; Karşılaştırılan en az iki kavram ve Karşılaştırma yönü bulunur. Örnek: Edebiyat tarihçisi, bir eserin değerini saptarken belgelere dayanarak onun halk arasında yüzyıllarca nasıl tutunduğunu, nedenleri ve sonuçlarıyla anlamaya çalışır. <i>Oysa</i> eleştirmen, doğrudan doğruya kendisinin o eserden aldığı duyulanma payını, kişisel beğeni ve kanısını eleştiriye katmadan, elinden geldiğince nesnel bir biçimde düşünmek zorundadır.
M3	Bağlaçların kullanımı

	Bağlaçlar veya rabıt (bağlama) edatları; kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri biçim veya anlam yönüyle birbirine bağlayan kelimeler: ve, veya, ile, ama, de (da),[1] ancak, çünkü, eğer, hâlbuki, hem ... hem ..., hiç değilse, ise, ki, lâkin, meğer, nasıl ki, ne ... ne ..., öyle, öyle ki, sanki, şu var ki, üstelik, yahut, yalnız, yani, yoksa, zira vs. Bağlaçlar, ifadeleri ilgi ve önem sırasına koyarak düzenlememize yardımcı olur. Bağlaçların kendi başlarına anlamları yoktur. Yer aldıkları cümlelerin çeşitli bölümleri arasında anlam ve biçim bakımından bağlantı kurarlar. Cümlelerde sıralama bağlaçlar sayesinde yapılır. Cümleler arasında konu ve anlatım bütünlüğü sağlamak için kullanılırlar. Bağlaçlar, kelimeleri ya da cümleleri birbirine bağlayan kelimelerdir. Kullanılış yerlerine göre üç bölümde toplanabilir: 1. Kelime bağlaçları, 2. Cümle bağlaçları, 3. Kelime ve cümle bağlaçları. Kelime bağlaçları; çekimli fiiller dışında, yalnız eş görevli kelimeler ya da öğeler arasında bağlantı kurar. <i>ile</i>: Bu bağlaç çoğunlukla isim görevindeki kelimelerle kullanılır ve beraberlik anlamı verir. Örnek: Ah ile Ayşe gittiler.”; “Gece ile gündüz arasında sıcaklık farkı çok.” Cümle bağlaçları ise; anlamca birbirine bağlı cümleleri ya da yarı cümleleri birbirine bağlarlar. Kimi bağlaçlar anlamca bağlı cümlelerden birincisinin, kimileri de ikincisinin başında bulunur. Devrik cümlelerde bağlacın cümle sonuna getirildiği de olur. Örneğin “Onu hepimiz çok severiz, çünkü o buna lâyıktır.”
M4	Edatların kullanımı Tek başlarına anlamları olmayan, başka kelimelerle öbikleşerek değişik ve yeni anlam ilgileri kuran, birlikte kullanıldıkları kelimelere cümlede anlam ve görev kazandıran kelimelere <i>edat (ilgeç)</i> denir. Türkçede isimler ve fiiller anlamlı kelimelerdir. Edatlar ise tek başlarına anlam ifade etmezler; ancak cümlede anlam kazanır veya sadece diğer kelimelere anlam katarlar. “<i>için, kadar, -E kadar, gibi, göre, ile, üzere, yalnız, -E karşı, sanki, ancak, -dEn beri, -E doğru</i>”. Kelimeler arasında çeşitli anlam ilişkileri kurduğu için edatlara yardımcı kelimeler de denir. Bazı dil bilgisi kitapları bağlaçları, edatları ve ünlemleri bir araya getirerek edatlar başlığı altında şu şekilde sınıflandırır: -Bağlama edatları bağlaçlar, son çekim edatları edatlar,

	ünlem edatları ünlemler.
M5	İlgi ekleri Türkçede ilgi (tamlayan) ekleri şunlardır: -ın, -in, -un, -ün, -im. Ad tamlamalarında tamlayan olan sözcüklere gelerek belirtili ad tamlaması oluşturduğundan, tamlayan eki olarak adlandırılır. Kaynaştırma ünsüzüyle birlikte “-nın, -nin, -nun, -nün” şeklinde de kullanılır. Tamlayan eki, “ben ve biz” şahıs (kişi) zamirlerine geldiğinde “-im” şeklinde yazılır. Örnek: Ben –im kitabım, Biz –im köyümüz. Bu iki örnekte görüldüğü üzere “ben” ve “biz” zamirleri, tamlayan ekini “-im” şeklinde almıştır. Tamlayan eki olan “-im”, iyelik eki olan “-ım, -im, -um, -üm” ekiyle karıştırılmamalıdır. İyelik eki olan “-ın, -in, -un, -ün” eki ile tamlayan eki olan “-ın, -in, -un, -ün” eki birbirine karıştırılmamalıdır. Örnek: Ceket-in düğmesi kopmuş. Ceket-in bizde kalmış.
M6	Pekiştirme ekleri Pekiştirme, bir sözcüğe anlamını kuvvetlendirmek için ilaveler yapılması veya sözcüğün tekrarlanmasıdır. Türkçede başlıca beş çeşit pekiştirme vardır. Sözcüğün ilk hecesi alınıp sonuna “p, m, s, r” ünsüzlerinden biri getirilmesi ile oluşan yeni hece, sözcüğün başına eklenir. “p, m, s, r” harfleri <i>pekiştirme harfleri</i>’dir. Örnek: Kop-koyu, sim-siyah, yem-yeşil, mas-mavi, gibi.
M7	Gelecek zamanın hikâyesi-rivayeti Gelecek zamanın hikâyesi, Türkçedeki bileşik zamanlardan biridir. Gelecek zaman kipine “-dİ” ek-fiilinin ses uyum ve olaylarına uyacak şekilde eklenmesi ile oluşturulur. Kip eklerinden sonra -varsa- şahıs eki gelir: <i>fiil + ecek + ti + şahıs eki</i>. Gelecek zamanın hikâyesi, geçmişte bir anda, gelecekte gerçekleşeceği bildirilmiş ya da kararlaştırılmış olmasına rağmen gerçekleşmemiş olaylar için kullanılır. Örnek: Hani dün beni <i>arayacaktın?</i> (Dinleyici konuşmacıyı aramamış.). Nergis bizimle burada <i>buluşacaktı</i>. (Nergis henüz gelmemiş.) Gelecek zamanının rivayet şekli ise <i>+EcEk +mİş</i> olarak gösterilebilir. Bir fiilin sonuna -mış ya da -miş ekinin ses uyumlarına uyacak şekilde eklenmesi ve yinelenmesi ile oluşturulur. Gelecek zamanın rivâyeti, genellikle bir iddiaya inanılmadığını, itibar edilmediğini vurgulamak için kullanılır: Bir şiir yazacakmış (“bana inandırıcı gelmiyor” anlamında).

M8	Geniş zamanın hikâyesi-rivayeti Geniş zaman kipine “-dİ” ek-fiilinin ses uyum ve olaylarına uyacak şekilde eklenmesi ile oluşturulur. Hikâye şekli için basit formül şöyle: <i>fiil + r, ar, er, ır, ir, ur, ür + dİ + şahıs eki</i>. Örnek: Vaktiyle iyi top <i>oynardım</i>. Fiillerin basit zamanlı çekimleri sadece bir tek kip eki içerir. Hâlbuki Türkçede iki kip eki üst üste gelebilir. İşte çekimi iki kip ekiyle yapılmış olan bu fiillere birleşik zamanlı fiiller; çekimlerine de birleşik zamanlı çekimler denir. Birleşik zamanlı çekimlerde sonradan eklenen haber veya dilek ki ekleri asıl zamanı kendi üzerlerine alırlar. Geniş zaman rivayet şekli için basit formül şöyle: <i>fiil + r, ar, er, ır, ir, ur, ür + mİş + şahıs eki</i>. Örnek: Gençliğinde iyi <i>koşarmış</i>.
M9	Geçmiş zamanın hikâyesi-rivayeti Geçmiş zaman kipine “-di” ek-fiilinin ses uyum ve olaylarına uyacak şekilde eklenmesi ile hikâye biçimi oluşturulur. Bu kip Türkçede şu şekilde adlandırılır: Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi, öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi veya -miş’li geçmiş zamanın hikâyesi. Türkçede birleşik zamanlı bir fiil çekimidir. Bir fiilin sonuna -mış ya da -miş ve -dı ya da -di eklerinin ses uyumlarına uyacak şekilde birlikte eklenmesi ile oluşturulur. Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesinin Türkçe’de başlıca iki tür kullanımı vardır. Başlıca olarak, geçmişteki bir olay referans alınarak ondan daha önce gerçekleşmiş bir olay aktarılırken kullanılır. Örnek: Annemler eve geldiğinde kardeşim çoktan <i>uyumuşt</i>. (Kardeşin uykuya dalması önce, annenin gelmesi sonra). İkinci olarak, konuşanın da dinleyenin de haberdâr olduğu geçmiş olaylar anılırken kullanılır. Örnek: Doğum günümde ne kadar çok <i>eğlenmiştik</i>, değil mi? Bu örneklerde eğer dinleyici geçmişteki olaylardan habersiz olsaydı, konuşmacı muhtemelen bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanırdı. Öğrenilen geçmiş zamanın rivâyeti, genellikle bir iddiaya inanılmadığını, itibar edilmediğini vurgulamak için kullanılır. Örnek: Bu şiiri o <i>yazmışmış</i>.
M10	Türkçe’de çatı kategorisi Eylemlerin özne ve nesneyle ilişkisi yönünden almış oldukları durumları gösteren özelliklere denir. Çatı eklerinin işlevleri; hep cümle öğeleri esas alınarak incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda ortaya çıkan işlevler, çatı kategorisi içerisinde etken, edilgen, dönüşlü, işteş, ettirgen, geçişli, geçişsiz ve oldurgan terimleriyle belirlenmiştir. Bu işlevlerin hepsi de yüklem cümleden istediği öğelerle ilgilidir ve ortak bir kategori

	oluşturmaktadır. Bu kategorinin adı da “çatı”dır. Bu ekler vasıtasıyla oluş fiili, kılış fiiline dönüştürüldüğü zaman “oldurğan” çatı adıyla tanımlanmıştır; ancak, yüklem öncesi öge düzenini ilgilendirmede için ele alındığı kategori başlığı doğru değildir. Bu hâliyle, çatı eklerinin eklendiği fiilin tabanında anlamsal değişiklik yapan ve yeni bir dil bilgisi kategorisi oluşturan bir işlevi ortaya çıkmaktadır. Bu işlevi, kılış fiilinden oluş fiili yaptığında “oluşlama” oluş fiilinden kılış fiili yaptığında “kılışlama” terimleriyle karşılamak doğru olacaktır.
M11	Etken ve edilgen fiiller <i>Etken fiil:</i> Öznenin yaptığı işi anlatan fiillerdir. Özne, işi bizzat kendisi yapar. Çatı eklerini almazlar. Etken fiilin belirttiği işi, oluşu, hareketi, durumu ve kılışı yapan öznenin kendisidir. Özne gerçek öznedir. Dilimizde tüm fiiller kök hâlinde iken etkendir. Bu fiiller geçişli de olabilir geçişsiz de. Örnek: Yaşlı nine, çocuktan kendisini karşı tarafa geçirmesini istedi. Çocuk da öğrenciliğin verdiği bir bilinçle seve seve ona yardım etti. İlerleyen saatlerde fırtına başlamıştı. (Fırtına: Gerçek Özne) (Başlamıştı: Etken çatılı fiil). <i>Edilgen Fiil/Eylem:</i> gerçek öznesi söylenmeyen (ve bilinmeyen) fiillerdir. Örnek: Cam kırıldı. → kimin kırdığı belli değil. Bir bildiri okundu. → Okuyan belli değil. Ev satıldı, gibi. Fiile “-l, -n” ekleri getirilerek yapılır. Örnek: Kapı açıldı, Araba yıkandı. Bu tür fiillerin öznesi sözde öznedir. Yüklemde bildirilen işten etkilenen varlık cümlede özne gibi kullanılır, ama asıl özne söylenmemiştir. Kapı ve araba açma ve yıkama fiillerini yapan değil, bu fiillerden etkilenen varlıklardır.
M12	Dönüştü ve işteş fiiller Dönüştü fiiller: Öznenin işi yaparken aynı zamanda o işten etkilendiğini gösteren fiillerdir. Yani fiili yapan da ondan etkilenen de öznedir. Bu arada özne gerçek öznedir, nesne yoktur. Fiile “-l, -n” ekleri getirilerek yapılır. Örnek: Kızlar süslendi; delikanlılar güzelce giyindi. Tabiat olayları ile ilgili dönüştü fiillerde “yapma” anlamı yerine “kendi kendine olma” anlamı vardır. Örnek: Karlar tepelere doğru çekildi. Kısacası bu fiiller nesne alamazlar; geçişsizdirler. Cümlede fiili yapan ve o fiilden etkilenen kişinin aynı olması durumunda “(ı)n, (ı)l” eklerini kullanarak fiiller dönüştü hale getirilir. İşteş fiiller: Fiilde bildirilen işin birden fazla kişi tarafından yapıldığını; işi beraber ya da karşılıklı yaptıklarını bildiren fiillerdir. Fiilde işteşlik

	“-ş” ekiyle yapılır. Örnek: Dövüşmek, uçuşmak, gülüşmek, görüşmek... İşteşlik fiili; ya “birlikte” ya da “karşılıklı” anlamı katar. Kuşlar uçtu (birlikte), Çocuklar gülüştü (birlikte).
M13	Tasviri fiiller Bunlar birinci, zarf fiil halindeki fiilin anlattığı oluş ve kılışın oluşmasını tasvir ederler ve tasvir fiilleri adını alırlar. Tasvir fiiller ekler aracılığıyla ifade edilir. Bu ekler içinde bazıları yardımcı fiillerden gelmiştir. Fakat onların yardımcı fiillerden farkı, yardımcı fiiller tek başına kullanılır. Bunun dışında zarf fiillerden sonra gelip, yardımcı fiil görevini yapar. Ama tasvir fiillerin ekleri yalnız kullanılmaz, ancak fiil köklerine eklenerek kullanılır. Tasvir fiiller <i>tezliklik, kararlılık fiilleri, yaklaşma fiilleri, yeterlilik fiilleri, oluşum fiilleri, yaklaşık fiiller</i> diye altıya ayrılır.
M14	Birleşik fiiller Birleşik fiiller ya da bileşik fiiller, bir eylemi karşılamak üzere birden fazla sözcüğün bir araya gelmesi ile oluşturulmuş fiiller (eylemler). Bazı birleşik fiiller bir arada, bazıları iki ayrı sözcük halinde yazılır. Birleşik fiiller yapılarına göre üçe ayrılır: Kurallı birleşik fiiller, Yardımcı fiille yapılan birleşik fiiller, Anlamca kaynaşmış (deyimleşmiş) birleşik fiiller. Kurallı birleşik fiiller, iki fiilin -aralarına geniş-düz ünlülerden (a, e) veya dar ünlülerden (ı, i, u, ü) birini alacak şekilde- birleşmesi yoluyla oluşur. Tamamı bitişik yazılır. Fiiller arasındaki ünlü, ilk fiilin son hecesi ile büyük ünlü uyumuna uyar.
M15	Fiilimsilerin metin tahlili Fiilimsi ya da eylemsi, fiillerden türemelerine karşın fiilin bütün özelliklerini göstermeyen; cümle içerisinde isim soylu sözcükler gibi kullanılan fiil soylu kelimelerdir. Türkçede fiilimsiler, fiillere yapım ekleri ekleyerek oluşturulur. Fiilimsi aldığı yapım ekine göre cümlede isim, sıfat ya da zarf olarak kullanılabilir. Türkçede üç grupta toplanabilir: İsim-fiiller (ma-yış-mak), sıfat-fiiller (an-ası-mez-ar-dik-ecek-miş), zarf-fiiller (ken-yalı asiye e-madan, imce ip arak-ladıkça).
M16	Türkçe’de çift olumsuzluk Çift olumsuz kullanım yani iki tane olumsuzluk yapısı cümleye olumlu yani pozitif anlamı verir. Fiil +-ma + Zaman Eki + değil + Şahıs Eki. Örnek: <i>Seni sevmiyor değilim</i> (seni seviyorum). Fiil +-ma + Zaman Eki + yardımcı fiil + mAz. İkinci şekline örnek: <i>Bilmiyor olamaz</i> (biliyor).
M17	İkilemeler İkilemeler, bir nesneyi veya hareketi karşılamak için eş görevli iki

	kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur. Grupta her unsur kendi vurgusunu taşır; kelimeler arasına virgül konmaz. Örnek: Eğri büğrü, çoluk çocuk, er geç, senli benli, ezildi büzüldü, delidolu, vah vah, oh oh, fısıfısıf, şırıl şırıl, zıp zıp, yavaş yavaş, sabah sabah, baka baka, gide gele, olmaz olmaz, bitmez tükenmez, demet demet, öbek öbek...
M18	Temel ve yan anlam <i>Temel anlam;</i> bir kelimenin ortaya çıkış nedeni olan, akılda uyandırdığı ilk anlamdır. Bu anlamdan türeyen ve yakın ilişkili olan yeni anlamlara ise yan anlam denir. Temel ve yan anlamlar birlikte "gerçek anlamları" meydana getirirler. Örneğin "ayak" kelimesi canlılardaki uzuvlardan biridir. Bu anlam kelimenin temel anlamıdır. Aynı kelime masa ayağı için kullanıldığında ise yan anlamlarından birini karşılar. Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimeler temel anlamlarında kullanılmıştır: Doktor ağrıyan <u>gözümü</u> dikkatle muayene etti. Çocuk peçete ile <u>ağzını</u> sildi. Odanın <u>kapısını</u> hızla kapadım. <i>Yan anlam,</i> bir kelimenin temel anlamıyla bağlantılı olarak zamanla ortaya çıkan değişik anlamlarından her biri. Kelimenin temel (birincil) anlamının dışında, ancak temel anlamıyla az çok yakınlık taşıyan yeni anlamlar kazanması yan anlamı oluşturur. Bir kelimenin yan anlam kazanmasında genellikle yakıştırma ve benzerlik ilgisi etkili olmaktadır. Yan anlamlar, temel anlamla birlikte gerçek anlamları meydana getirirler. Mesela "göz" dendiğinde akla ilk gelen, kelimenin temel anlamı olan organ adıdır. Ama "iğnenin gözü", "çantamanın gözü", masanın gözü" tamlamalarındaki anlamlar benzetme yoluyla kazandırılmış yeni anlamlardır. Bunlara da yan anlam denir.
M19	Mecaz anlam Mecaz anlam sıklıkla yan anlam ile karıştırılır. Yan anlamların her biri, sözcüğün gerçek anlamlarından biridir ve birincil anlamla (temel anlamla) yakından ilişkilidir. Batmak fiili üzerinden temel anlam, yan anlam ve mecaz anlam için birer örnek verelim. Torpido ile vurulan gemi bir süre sonra battı (temel anlam). Elime iğne battı (yan anlam). Hamileliğin de verdiği alınganlıkla her sözümüz ona batıyordu (mecaz).
M20	Ad aktarması Türk dilinde <i>ad aktarması</i> ya da <i>mecazımürsel</i>, batı dillerinde <i>metonomi</i> olarak adlandırılan bu kavram; şiirlerde sıkça kullanılan bir söz sanatı türüdür. Ad aktarması yapılırken anlatılmak istenilen herhangi bir nesne ya da varlık, doğrudan söylenilmek yerine bir parçası ya da özelliği söylenilerek aktarılır. Başka bir deyişle, gerçek anlamının dışına çıkmış bir

	sözcüğün benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcüğün yerine kullanılması ad aktarması sanatına karşılık gelir. Berke Vardar bu sanatı düzdeğişmece olarak adlandırmaktadır. Ad aktarması yapılırken çeşitli kelime ilişkileri kullanılır. Parça-bütün ilişkisi, iç-dış ilişkisi, eser-yazar ilişkisi bu ilişkilere örnek olarak verilebilir: <i>Dün Ömer Seyfettin'i okudum</i> (Asıl kastedilen <i>Ömer Seyfettin'in bir kitabını okuduğudur</i>). Her sabah <i>bir kâse</i> içerim. (Asıl kastedilen <i>bir kâse çorba içtiğidir</i>).
M21	Adlaşmış sıfat Türkçede niteleme sıfatları, çekim eki alarak ya da almayarak niteledikleri isimlerin yerine geçebilmektedir. Özellikle sıfat tamlamalarında isim kısmı bazen düşer, ismin görevini sıfat yüklenir. Bu durumda sıfat, ismin görevini yüklediği için sıfat olmaktan çıkar, adlaşır. Böyle sıfatlara adlaşmış sıfat adı verilmektedir. Yaşlı insanlara yer vermeliyiz (sıfat tamlaması). Yaşlılara yer vermeliyiz (adlaşmış sıfat). Birinci cümlede "yaşlı" kelimesi "insanlar" kelimesini niteleyen bir niteleme sıfatıyken, ikinci cümlede ise "insanlar" kelimesi düşmüş ve "yaşlı" kelimesi hem düşen ismin yerine geçmiş hem de bir nitelik bildirmiştir.
M22	Fiil ve isim cümlelerinde dolaylı anlatım Dolaylı anlatım: Bir kişinin sözünün söylendiği biçimde değil de, bazı değişiklikler yapılarak aktarıldığı cümlelerdir. Bir sözün olduğu gibi kelimesi kelimesine değil de konuşan veya yazan tarafından kip ve şahıs değişikliğine uğratılarak dolaylı şekilde ve bir rapor tekniği içinde aktarılmasıdır. Örnek: "Bu akşamki davete katılamıyorum." dedi. sözünün "Bu akşamki davete katılamayacağını bildirdi." şekline sokulması. Gelecek yıl kongre yapıp yapılmayacağını sordu. Bize, vereceğimiz kararlarda çok etraflı düşünmemiz gerektiğini hatırlattı.
M23	Birleşik zamanlı yapıda cümleler kurup anlama Birleşik zamanlı fiiller, Türkçede herhangi bir haber ya da dilek kipine "-di", "-miş" veya "-se" ek-fiilleri eklenerek oluşturulan fiiller. Bildirme eki olarak da bilinen "-dir" ek-fiili ise birleşik zamanlı fiil yapmaz. Kısacası haber ya da dilek kiplerinden birine -di eki getirilerek yapılır: <i>-mişti, -rdi, -yordu, -ecekti, -meliydi, -seydi, -eydi</i>. Söz konusu ekler metinler üzerinden tahlil edilerek öğrenme pekiştirilmiş olacak.
M24	Durum eklerinin yan işlevleri çalışmalardan ve dil öğretim setlerindeki ad durum eklerinin diğer işlevlerinden hareketle yönelme durumunun 14, yükleme

	durumunun 3, bulunma durumunun 15, çıkma durumunun 21, vasıta durumunun 5 ve eşitlik durumunun 7 işlevi tespit edilebilmiştir. Hâl ekleri, cümlede adlar ile fiiller arasındaki geçici anlam bağlarını kurmak üzere adların girdiği durumları karşılayan eklerdir. Hâl ekleri belirtme hâli, yönelme hâli, ayrılma, bulunma, vasıta hâli ve eşitlik hâli olmak üzere altıya ayrılır. “-(y)A, -DA, -DAn” durum ekleri eylemlerin hedefini, yerini ve kaynağını göstermek olan temel işlevleri dışında da işlevler üstlenir. Bu durum ekleri “amaç”, “zaman belirtme”, “gerekçe” bildirme gibi işlevleri vardır. Yapı formülü hâl eklerinin kullanımında görüldüğü gibi aynı şekildedir: isim kökü + “-(y)A/-DA/-DAn” hâl ekleri.
	Mashg’ulotlar shakli: ma’ruza (M) V, VI semestrlar uchun
M1	Günlük hayat, istek ve şikayetler Günlük yaşam, gündelik yaşam ya da gündelik hayat, zamanın geniş ve olağan akışında her gün tekrarlanan ve her gün gerçekleşen rutinlerdir. Kavram kendi içinde bir sıradanlığı ifade etmektedir. Genel olarak düşünme, yeme, içme, uyuma, uyanma, temizlik, çalışma, ev hayatı vb. gibi tekrarlanan faaliyetlere karşılık gelir. Bu rutinler coğrafya, siyaset, kültür ve ekonomik gelişmişliğe göre değişiklik göstermektedir. Bütün bu hareketlilik içinde sosyal bir varlık olan insanın cemiyet hayatında şikayet ve talep durumları olabilir. Burada düşüncenin doğru biçimde ve uygun kuruma en makul üslupta nasıl aktarıldığı üzerinde durulur.
M2	Türkçe şiir ezberleme Öğrenmede bilinçli hafızaya kaydetme yanında tesadüfi ezberleme nihai hedef olmasa da, birçok durumda bu teknik işe yarayacaktır. Bir şeyi tekrar ettikçe, yani ezberlerseniz daha kolay hatırlarsınız. Egzersiz yapmak, zihninizi bilgiyi saklaması için, beyne daha fazla güç verir. Örneğin, belirli bir süre boyunca şiir veya pasajları ezberlemeye çalışmak, beyni etkin bir şekilde hatırlamaya açık hale getirir. Ayrıca, hafıza gelişimiyle ilgilenenler, görselleştirme tekniklerini uygulamanın birçok bilgiyi hızlı bir şekilde hatırlamaya yardımcı olduğunu biliyor. Teknolojiye olan güvenimize rağmen, ezberlemeyi ve öğrenmedeki önemini göz ardı etmemeliyiz. Ezberleme ile akademik başarı da yakından bağlantılıdır. Ezberleme, analitik düşünmenin yapı taşı görevi görür. Bununla birlikte, ezberlenen

	bilgiler yalnızca becerilerle anlamlı bir şekilde iç içe geçtiğinde yardımcı olabilir. Ayrıca, onu bir öğrenme tekniği olarak kullanmanın etkili olmayabileceği durumlar da vardır. Bu derste, Türkçede en çok okunan şiirlerin ezberlenmesi ve ezberlemenin günümüzde öğrenmede hâlâ önemli bir rol oynamasının nedenleri, ezberlemenin bazı faydaları üzerinde durulacaktır.
M3	Dilek ve temenni cümleleri Türkçeyi doğru kullanmak adına kelimelerin anlamı ve kökeni hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Kelime açısından en zengin dillerden biri olan Türkçede, gün içerisinde anlamını bilmediğimiz kelimelerle karşılaşabiliyoruz. Bu noktada, Dilek kelimesi TDK anlamı da sık sık araştırılabilmektedir. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre: “Bir kimsenin dilediği, olmasını istediği şey; temenni, murat”. Örnek: “Denizciler, koro hâlinde iyi dileklerini tekrarladılar.” Temenni: Olmasını veya olmamasını isteme, arzu, talep, dilek, rica anlamlarına gelmektedir. Cümle içinde kullanımına bir örnek: Gayret etmeden hayırlı bir netice beklemek, zahmet çekmeden rahmet ummak, külfete katlanmadan nimete ereceğini <i>temenni etmek</i> ; başkasının yemesiyle kendi karnının doyacağını ummak gibi faydasız bir beklentidir. Özetle “Tebrikler. Dünyadaki tüm mutluluklar üzerinizde olsun.” cümlesi bir dilek ifade ederken “Çok eğlenmenizi temenni ederim” ifadesi içerisinde temenni sözcüğü geçtiği için temenni cümlesi kabul edilebilir. Her ikisi de istek ve dilek anlamındadır.
M4	Tebrik cümleleri Türkçede <i>tebrik</i> sözü <i>kutlama</i> ve <i>tebrik kartı</i> anlamlarını ifade etmektedir. Elbette tebrik cümleleri temelde insan hayatını konu alan başarı ve mutlu olma durumunu ifade etmek üzere kullanılır. Örnek yeni evlenen çiftler için şöyle bir tebrik cümlesi kullanılabilir: <i>Bu mutlu günlerinde geline ve damada tebrikler!</i> Yahut yeni yılla ilgili olarak örnek bir cümle: <i>Tüm dileklerinin gerçek olması dileğiyle. Mutlu Yıllar!</i>
M5	Kınama cümleleri Kınama, yapılan işi değer yargıları açısından değerlendirip doğru bulmayarak ayıplamaktır. Örneğin: Nasıl olur da küçücük bir çocuğun parasını alırsın. Böyle nur yüzlü bir ihtiyara bakılmaz mı hiç. İnsanları küçümseyen ve kusurlarıyla itham eden cümleler, “ <i>kınamak-ayıplama</i> ” manasını taşır. Kişinin başkalarında gördüğü bazı halleri veya kusurları ayıplaması, kendi nefsinin o kusurdan veya o halden münezzeh görmesinden kaynaklanır. Kınamada, ayıplamada gizli bir kibirlilik vardır. Hâlbuki hiçbir nefis hatadan ve kusurdan hâlî

	değildir. Ayıplamada bir eziyet ardır.
M6	Eleştiri ve ima Eleştiri kavramının Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre üç anlamı mevcuttur: 1- Bir insanı, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işi; tenkit. 2- Özellikle bilginin temellerini ve doğruluk durumunu inceleme, sınama, yargılama. 3- Bir edebiyat veya sanat eserini her yönüyle değerlendirerek anlaşılmasını sağlamak amacıyla yazılan yazı türü; tenkit, kritik. Dolayısıyla konumuzu da ilgilendiren yanıla edebi eleştiri, “edebiyat” denen şeyin bilinçsiz ya da örtük bir kavrayışını devreye sokan tekil bir okuma pratiğidir. Bir metnin ne olduğunu ve değerinin ne olduğunu bilmek, karmaşık ve zorunlu olarak yerleşik bir faaliyettir. Eleştirinin işlevi, edebi eserleri tanımaksa, karşılığında, yargılarının ölçütleri üzerinde sürekli bir düşünmeyi ima eder. Eleştiri, metinlerin tefsir ve yorum tarihiyle bağlantılıdır. Eleştiri, yargılamakla yetinemez, onu tanımak için sürekli olarak nesnesini inşa etmek zorundadır. Eğer eleştiri, Roland Barthes’ın yazdığı gibi, “edebi eser çok özel bir semantik sistemdir, amacı dünyaya “anlam” vermek değil, dünyadaki “anlamı” ortaya koymaktır” ve ayrıca herhangi bir yöntemin kendine özgü karakterinin de farkında olmasıdır. Türkçede <i>ima</i> ise; dolaylı olarak anlatma, üstü kapalı olarak belirtme anlamına gelmektedir.
M7	Sosyal medya kullanımı Sosyal medya kullanımı, 21. yüzyılın iletişim şekli olmuştur. Özellikle 2020’de hayatımıza giren pandemi koşulları ile tüm dünyada sosyal medya kullanım sıklığı arttı. Günümüzde her yaştan birey veya kurum kendi hesaplarını oluşturmakta ve aktif şekilde sosyal medyayı kullanmaktadır. Sosyal Medya tanımı yapıldığında kullanıcıların kendi ürettiği içeriği yayınladığı ve paylaştığı online platformdur. İletişime geçmenin yanı sıra, kendini ifade etme, reklam verme, ikna ve etkileme aracı olarak da kullanılmaktadır. BTK’nın açıkladığı en sık kullanılan sosyal medya ağları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Sosyal medya kullanım yaşı 13 yaş ve üzeridir. Uzmanlar önermiyor olsa da pek çok aile daha küçük yaş gruplarına da hesap oluşturabilmektedir. Sosyal medya internetin ve hesaplara erişilebilecek teknolojik cihazın bulunduğu her ortamda kullanılabilir. Dolayısıyla çocuk ve gençler için sosyal medya kullanımının takip edilmesi, bilinçli kullanım hakkında bilgilendirmeler yapılması gerekmektedir. Gençler için sosyal medya hesaplarının nasıl, ne sıklıkta ve hangi amaçla

	kullanıldığı gencin kendisi ve ailesi tarafından takip edilmelidir.
M8	Teknolojinin yararları ve zararları Teknoloji; insanların ihtiyaçlarına yönelik araç ve gereçlerin üretilebilmesinde gerekli olan bilgi, yetenek, yöntem ve teknikler bütününe denir. Bu tanımdan yola çıkarak teknolojinin yararları üzerinde durmamız gerektiğini düşünebiliriz fakat bilinçli kullanılmadığı durumlarda teknolojinin zararları ile karşı karşıya kalıyoruz! Teknolojinin yararları nelerdir, zararları nelerdir? Bu soruların cevapları ile teknoloji kullanımı deneyimini doğru tasarlamak mümkün.
M9	Türkçe akrabalık adları Türkçe, akrabalık bildiren sözcükler bakımından dünyanın en zengin dillerinden biridir. Türkçede akrabalık ilişkilerini ifade eden pek çok sözcük bulunurken başka dillerde bir sözcükle birden fazla akrabalık isminin karşılandığı görülür. Bu durum, Türkçenin zenginliği kadar Türk kültüründe yakın ilişkilere verilen önemi de göstermektedir. Türk toplumu, gelişmiş ve güçlü akrabalık ilişkilerinin olduğu bir toplumdur. Bu ilişkiler sayesinde dayanışma, hoşgörü, beraberlik ve sorunların paylaşımı hedeflenir. Akrabalık bağı, kan hısımlığı dışında evlilik, evlat edinme ve diğer ilişki biçimleriyle genişletilir. Bazı akrabalık terimlerine örnekler: <i>Büyükbaba, dede, anneanne, nine, hala, teyze, amca, dayı, kardeş, abla, ağabey, abi, enişte, bacanak</i>, vs.
M10	Beden dilinin kullanımı Beden dili kullanımı, kişiyi daha öz güvenli kılar ve başarılı bir iletişim kurmasını sağlar. Etkili bir iletişim türü olan beden dili, bireyin sözlü iletişimde de yer verdiği önemli bir olgudur. Sözlü iletişim, beden dili ile desteklendiğinde daha başarılı bir iletişim şekli ortaya çıkar. Beden dilinin önemi, insanların söyledikleri sözleri asıl aktarmak istediği şekilde söylemesini ve anlatımı güçlendirmesini sağlamaktan ileri gelir. Beden dili, kişinin vermek istediği mesajı etkili bir şekilde karşı tarafa iletmesini sağladığı için iletişimde önemli bir araçtır. Beden dili, etkili bir sunum ve hitabet yapmak için de önemlidir. Beden dilini doğru kullanan konuşmacılar dinleyicilerin ilgisini canlı tutabilirler. Böylece daha etkin bir sunum gerçekleştirilir.
M11	Etkili konuşma yöntemleri Etkili konuşma yöntemleri, konuşmacının vermek istediği mesajın dinleyicilerde istenen etkiyi bırakabilmesinde kullanılan, çoğunlukla konuşmanın içeriğine diğer bir deyişle özü ile ilgili yöntemleri kapsar. Sık sık karıştırılsa da etkili konuşma

	yöntemleri doğrudan konuşmanın nasıl ve hangi bileşenlerden oluşması gerektiğini konu edinirken, etkili konuşma teknikleri konuşmanın sunumunu, mesajın nasıl verilmesi gerektiği üzerinde durur. Konuşmak, insanların sahip olduğu en büyük iletişim yeteneği. İnsanlık tarihi boyunca tüm toplumların bir arada yaşayabilmesi için ihtiyaç duyduğu iletişimi sağlayan konuşma eylemi, aynı zamanda etkileşimsel bir süreç. Bu nedenle ne anlattığınız kadar anlatılanlardan ne anladığınızın da önemi büyük. İyi bir konuşma, dinleyenleri belirli bir konuda ikna edebilme, o konuda taraftar kazanabilme ve en önemlisi doğru anlaşılabilirliktir. Etkili konuşma yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmak, topluluk önünde yapacağınız konuşmaların istediğiniz hedeflere ulaşmasını sağlayacaktır.
M12	Türk gelenekleri Diş hedigi, görücü, düğün gitme, sünnet, nişan, kına, düğün gerilik töreni, askerlik gibi olgular başta olmak üzere Türk halkının kendisine özgü zengin bir geleneği vardır. Doğum; insan hayatının üç önemli safhasından ilkidir (doğum-evlenme-ölüm). Bu önemli üç safha etrafında birçok gelenek, görenek, adet, töre ve tören oluşturulmuştur. Örneğin Bebeğin yedilemek geleneği: Bebeğin doğumunun yedinci günü anne ayağa kaldırılır, tesbihle dualar okunur, bu tesbih su dolu tase koyulur, bebek de yıkanır. En son tastaki okunmuş su anne ve bebeğe dökülür ve iyi dilek ve dualarla yıkanır. Yedinci günde yine yakın akraba, eş, dost eve gelir, misafirler yedirilir ve özellikle tatlı ikram edilir.
M13	Yazı çalışmaları Türkçe Güzel Yazı Çalışmaları Öğrencilerimizin yazısını güzelleştirmek ve Özbekçe ile Türkçe arasındaki farklılıkları belirtme süreçlerini içerir. Bu derste şu aşamalar takip edilecektir. <i>Düzenleme:</i> Sınıfa biçim açısından farklı özellikler taşıyan elektronik mektup, mektup ve dilekçe örnekleri getirilir. Bunlardan hareketle kâğıt ve sayfa düzeni ile biçim özellikleri üzerinde durulur. <i>Güzel Türkçem:</i> Kullanılan yabancı kelimelerin listesi yapılarak bunlar Türkçe karşılıklarıyla eşleştirilir. "Çizgiler Ne Söyler?": Düzeye uygun bir resim verilerek resimleri yorumlama çalışması yapılır. Öğrencilerden yazma çalışması sırasında yazma kurallarına uymaları istenir. <i>İnceleme:</i> Yazma çalışmaları sırasında metinlere ya da kitaba düzen vermek amacıyla okunan kitaplar ve basılı materyaller incelenir. <i>Soru hazırlama:</i> Konuyu açıklığa kavuşturmak için yazıda cevabı verilecek sorular hazırlanır.

M14	Anlatım bozukluğu Dilin en önemli görevi onu kullanan insanlar arasındaki anlaşmayı sağlamaktır. Söylenmek istenen her şey, açık, yalın ve anlaşılır biçimde dile getirilmelidir. İyi bir cümlede kelimeler yerli yerinde kullanılmalı, gereksiz kelimelere yer verilmemeli, anlatılmak istenenin dışında bir anlam çıkarılmasına mahal verilmemelidir. Eğer konuşmada ve yazmada açıklık, yalınlık ve anlaşılabilirlik yoksa ortada bir anlatım bozukluğu var demektir.
M15	Okuma çalışmaları Okuduğunu anlama ve yorumlama yetisi olarak tanımlanan okuma yazma; gerek günlük hayatta gerekse iş hayatında kişinin başarılı olmasının en temel yapı taşıdır. İlkokul döneminden itibaren başlayan bu öğrenme süreci birtakım teknikler ile kolay olsa da bazı kişiler için zor olabilmektedir. Bunun temel nedeni ise disleksi, öğrenme güçlüğü gibi durumlardır. Beyni zihinsel, sosyal ve duygusal anlamda geliştirmeyi sağlayan okuma ve yazma; aynı zamanda çocukların hayata hazırlanma aşamasıdır. Bu beceri sayesinde anlama, öğrendikleri arasında ilişki kurma, özgüven ve başarı kazanmaları mümkün olmaktadır. Zaman içerisinde öğrendikleri bilgileri günlük hayata yansıtma kolaylaşır. Toplumun eğitim seviyesinin ilerlemesi ve gelişmesinde okuma yazma oranı oldukça önem arz etmektedir. Okuryazarlık; bir dilin yazınlarını okuyabilme, okunan öğeleri algılama ve kavrama yetisine sahip olunmasıdır. UNESCO'nun tanımına göre okuryazarlık; değişik türdeki yazılı kaynakları, kayıtları kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, bir araya getirme, iletişim kurma ve hesap yapma yeteneğidir. Toplumun geniş bir kitlesine hitap edebilmesi, bilgisini ve gücünü geliştirerek hedeflerine ulaşabilmesi için bireye olanak veren olgudur.
M16	Tanınmış bilim adamlarının yaşam öyküleri Tarih boyunca binlerce bilim insanı, karmaşık denklemleri çözmek, hayatı kolaylaştırmak, hayatı kurtarmak ve insanlığı adım adım ileri bir seviyeye taşımak için çeşitli araştırmalar, deneyler, icat ve buluşlar ortaya koymuştur. Bugüne kadar ulaşabildiğimiz çoğu teknolojik alet ve tıbbi olanaklar bu dahi beyinler sayesinde şu anki noktaya kadar gelebildi. İnsanlık tarihinde iz bırakmış yabancı 10 önemli bilim insanı şöyle sıralanabilir: Galileo Galilei, Isaac Newton, Marie Curie, Thomas Edison, Nikola Tesla, Albert Einstein, Charles Darwin, Rosalind Franklin, Stephen Hawking, Michael Faraday. Bilim, gerçek dünyadaki olayların gözlemlenmesi, açıklanması ve öngörüsünü vurgulayan, bilim adamları tarafından yapılan, doğal

	dünya hakkındaki deneysel, kuramsal ve pratik bilginin bir bütünüdür.
M17	Stratejik bilim merkezleri Düşünce kuruluşları; sosyal, politik, ekonomik ve kültürel alanlarda bilgi ve analiz üretir. İlgili bilgileri takip eder, tasnif eder ve ihtiyaç halinde sunar. Türkiye için yeni bir alandır. İngilizce <i>think tank</i> kavramının karşılığı olarak, Türkiye'de düşünce kuruluşları, düşünce merkezleri veya stratejik düşünce merkezleri kavramları da kullanılmaktadır. Ancak son dönemlerde düşünce kuruluşları kavramı ağırlık kazanmış ve yerleşmiştir. Türkiye'de düşünce kuruluşlarının çoğu 2000'li yıllardan sonra kurulmuştur. Yine Türkiye'de düşünce kuruluşlarının %90'ı İstanbul ve Ankara merkezli olarak kurulmuştur. Bu durum, iki şehrin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel bir merkez olmasıyla ve yüksek öğrenimin de buralarda yoğunlaşmış olmasıyla yakından ilgilidir. Türkiye'deki stratejik bilim merkezlerinin hangileri olduğu bu derste ayrıntılı olarak ele alınacaktır.
M18	Bir dakika düşün bir cümle kur Dil ve düşünce birbirini besleyen, birbiriyle beslenen birbirini tamamlayıp anlamlı hale getiren kavramlardır. Dil insanı insan yapan değerleri, kültürü, duyguyu, düşünceyi ve inancı oluşturur. Bütün bu kavramların devamlılığını kuşaktan kuşağa aktarımını sağlar. Bu dersin amacı öğrenciye düşünerek konuşmayı ve düşündüğünü belli bir sistem içerisinde ifade etme yeteneğini kazandırmaktır. Bu itibarla 3T (tanım, tasnif, tasvir) yönteminden bahsedilecektir.
M19	5N 1K formülü 5N1K yöntemi, bilgiye ulaşmada bireyleri düşünmeye ve sorgulamaya teşvik eder. 5N1K açılımı temel sorular ile ifade edilir. "Ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin, kim" sorularının kullanılmasıyla konunun derinlemesine incelenmesi ve ayrıntıların yüzeye çıkarılması amaçlanır. 5N1K yöntemi bir planlama metodudur. Planlama yaşamımızın tüm evresinde olması gereken bir durumdur. Planlama olmadan yapılan işler maalesef olumsuz sonuçları karşımıza çıkarır. Başarısızlıklarımızın ana nedeni plansız olarak yaptığımız işlerde saklıdır. Örnek olarak yazıda bulunan veriler bu stratejik planlama metodu ile toplanırsa yazıda eksik bilgi kalmaz. Eksik bilgi kalmayınca tekrar yazışmalara da gerek duyulmaz. Bu metot sayesinde zaman tasarrufu olur. Emek ve para kaybı olmaz.

M20	İzle-anlat-aktar Bu derste hedeflenen kazanım; öğrencinin tanık olduğu bir hadiseyi veya izlediği bir filmi anlatma becerisi kazanmasıdır. Özellikle Özbekistan Tarihini anlatan belgesel filmler üzerinden bir sentez yapılması istenecektir. Ayrıca temel hedeflerimizden birisi derslerimizde başarılı olmaktır. Başarılı olabilmenin en önemli sırrı ise verimli çalışma tekniklerini kullanmaktır. Bireysel farklılıklarımızdan dolayı öğrenme her birimizde değişik şekillerde gerçekleşir. Örneğin; kimimiz işitsel yollarla daha iyi öğrenebiliyorken kimimiz görsel yollarla daha iyi öğrenebiliyor olabiliriz. Önemli olan kendimize uygun olan yöntemleri bularak daha verimli bir çalışma sağlayabilmektir.
M21	Seyahat türleri Seyahate çıkmanın bir çok sebebi ve çeşidi bulunmaktadır. Bu sebeplere göre gidilecek bölge, kalınacak otel, konaklama süresi, kişi sayısı, ulaşım aracı, gidiş-dönüş tarihleri gibi detaylar belirlenir. <i>Sağlık Seyahati, Spor Seyahati, İş Seyahati, İnanç Seyahati, Dinlenme Seyahati, Kültürel Seyahat, Eğitim Seyahati</i> başlıca seyahat nedenleridir.
M22	Hayatımızdaki mihenk taşları Mihenk taşı, gümüş ve altın alaşımlarının kalitesini test etmekte kullanılan, düz, sert, ince pütürlü, siyah veya koyu renkli bir taştır. Bu amaç için çeşitli taşlar kullanılır, bunlar genelde kuvars veya bazalt tipi olur. Lidit (bazanit), çakmak taşı, arduvaz (kayağan taşı), akik veya koyu renkli yeşim taşı da kullanılabilir. Mecazi anlamıyla mihenk taşı bir şeyin kalitesini belirlemek için kullanılan kıstas demektir. Burada „<i>Mihenk Taşı</i>“ ifadesi ile kast edilen anlam hayatımızı etkileyen kişi ve olaylardır.
M23	Eğitim türleri Eğitimin tanımı sözlüklerde şöyle açıklanmaktadır: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye. Eğitim türlerinden bahsetmek istediğimizde temel olarak eğitimi iki farklı kategoriye ayırabiliriz. Bunlar <i>formal</i> ve <i>informal</i> eğitimidir. Formal eğitim, sistematik ve planlı bir şekilde gerçekleşirken informal eğitimin plansız ve daha doğaçlama bir şekilde karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.
M24	Basın ve eğitim dili Batı Türkçesinde "basın dili" olgusunu, umumî dil olgusunun farklı kategorileriyle karşılaştıran ve bundan bir kavram

	çerçevesine varma gayesine matuf bir çalışma şu ana kadar söz konusu olmamıştır. Bu çalışma, işaret edilen boşluğu doldurmak üzere atılmış ilk adım, bir çeşit durum değerlendirmesi, bir “case study”dir. Mütevazı bir adım olan bu çalışmada, umumî dil olgusu içerisinde basın dilinin mahiyetini tespit gayesi hedeflenmiştir. Bunun yanında basın dilinin umumî dil tasnifi içerisindeki diğer dil kategorileriyle benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak ve basın dili olgusunun umumî dil olgusu içerisindeki yerini, ağırlığını ve işlevini belirleme gayesi güdülmüştür. “Basın Dili” kavramı, pratik bir ifade ihtiyacının doğurduğu bir kavram olarak ortaya çıkmış gibi görünmektedir. Sözlüklerde madde başı olmadığı için tarif edilmemiş. Türk dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’nde “basın dili” ibaresi madde başı olarak yer almamaktadır. Mahiyet itibarıyla basın dili anlamını taşıyan “gazete dili” ibaresi de madde başı olabilmiş değildir. Dilin teşekkül, tarihî gelişme, yayılma sahası ile kullanılış yeri, zamanı ve çağı yanında kullanan zümreler, geçerlilik ve işlekliliği bakımlarından aldığı isimlerin zikredildiği listede de “basın dili” veya “gazete dili” ibareleri yer almaz.
M25	Meslekler Çağdaş bir toplumda özgür bir bireyin önemli gelişim görevlerinden biri de mesleğini seçmesidir. Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemi yapılabilmesi, ya da başka bir deyişle, sağlıklı karar verebilmesi için, her şeyden önce, neler istediğini ve bunları elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu işleminden sonra, daha iyisi bununla beraber yapacağı işlem, çeşitli seçenekleri inceleyip, her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirmektir. Çarşıya çıkmadan önce alacağı şeylerin listesini yapan ve bunlar için yeterli parası olup olmadığını yoklayan, çarşıdaki malların kalite ve fiyatlarını inceleyerek gereksinmelerine ve parasına uygun bulduklarını alan bir kimsenin davranışı buna örnek olarak gösterilebilir Bu işlemleri dikkatli ve özenli şekilde yapmayan kimselerin hayal kırıklığı ile karşılaşmaları kaçınılmazdır. Sayısız meslek arasından kendimize hangisini seçeceğimiz konusu, bu meslekler hakkında bilgi sahibi olmamızı gerektirir. Mesleklere ilgi duymak ve o mesleği severek yapmak için, önceden meslek hakkında bilgi edinilmelidir. Bu doğrultuda insanlar, A’dan Z’ye çeşitli meslekleri inceleyebilirler.
M26	Dönüm noktaları Dönüm noktası: Hayatımızda kritik evreler (doğum, çocukluk, sünnet, evlenme, askerlik-gurbetlik, ölüm gelenekleri) ve

	aldığımız önemli kararları ifade eden bir terimdir. Hayatın akışını değiştiren ve bizi derinden etkileyen pek çok durum vardır. Bunlar; zorlu bir hastalığa yakalanmak, bir kaza geçirmek, sevdiklerin ve yakınların kaybı gibi deneyimler olabilir. Bu tür travmatik deneyimler hayatın dönüm noktaları gibidir. Sanki hayatın yeni bölümü başlar ve ruhsal bir uyanış gerçekleşir. Dönüm noktaları kendi içerisinde hayatla, hayatın anlamıyla, yaşam ve ölümün gerçekliğiyle bir yüzleşmeyi barındırır. İnsan aslında sandığı kadar güçlü olmadığını, kırılganlığını, savunmasızlığını fark eder. Hiç beklenmedik bir anda, kendi kontrolünün dışında gerçekleşen bir dizi olay ile hayatın belirsizliğine ve bunun karşısında kendi çaresizliğine tanık olur. Hayatın gözden geçirildiği, geçmişin ‘keşke’leri ve geleceğin gerçekleştiremeyecek hayalleri arasında geçip giden düşünceler bir kayba işaret eder.
M27	Kritik kararlar Kritik ve analitik düşünme zihinsel işlevlerin kullanıldığı bilişsel bir aktivite olarak tanımlanabilir. Bu bakış açısıyla bakıldığında, kritik ve analitik düşünmeyi dikkat, hafıza, muhakeme, algılama ve çıkarsama yapma gibi bir dizi zihinsel sürecin eşgüdüm içinde etkileştiği bir süreçler bütünü olarak düşünebiliriz. Seçme, kategorize etme, tümevarım, tümdengelleme, mecaz, benzetme, ayırtırma ve soyutlama gibi kritik ve analitik düşünmenin diğer bileşenlerinden de söz edebiliriz. Günlük yaşantımızda ya da pratikte, kritik ve analitik düşünmeye psikolojik olduğu kadar sosyal bir anlam da yükleyebiliriz. Bu anlamda, politika, ekonomi, basın-yayın, kültür, iletişim gibi yaşamı ilgilendiren tüm alanlarda kritik ve analitik düşünme ilgi odağı olmalıdır. Hayat tercihlerimizin belirlenmesinde, arkadaş seçimimizde, olayları yorumlamada, doğru soruları sorup bu soruların doğru cevaplarını bulabilmede, olayların neden-sonuç ilişkisini kurmada, olayları ve durumları geçmiş-bugün-gelecek ekseninde bütüncül olarak değerlendirebilmede, sağlıklı öngörülerde bulunmada, v.b. birçok konuda kritik ve analitik düşünmeye ihtiyaç duyarız.
M28	İletişim becerileri Sosyal bir varlık olan insanın kendisini tanıması, geliştirmesi ve geri bildirim olarak kendini değerlendirmesinde geliştirilen iletişim teknikleri önemli katkılarda bulunmuştur. Kişiler arasındaki iletişim ilk olarak aklı sözlü iletişim olarak gelse de aslında vücut dili, jest ve mimikler iletişimde en etkili unsurlardandır. İletişim becerilerini etkili kılmanın yolu dinleme, diksiyonun güzel kullanımı, sesinizi iyi kullanma, beden dilinin

	doğru yönetimi ve karşımızdaki kişiyle iletişimde kalmak iletişim becerilerinin faktörlerini oluşturur.
M29	Sistematiik düşünce Sistem düşüncesi, bütünsel düşünceyi ve indirgemeci düşünceyi dengelemeye çalışan problem çözme yaklaşımı olarak tanımlanmıştır. Genel sistemi ve parçalarını ccount sistemine alarak, düşünme, potansiyel olarak istenmeyen sonuçların daha da geliştirilmesine katkıda bulunmaktan kaçınmak üzere tasarlanmıştır. Sitemli ve sistematiik düşünceye ulaşmak, bilgi ile oluşacak bir durum değildir. Bilgi, düşüncede bir veridir. Ama düşünceyi meydana getiren şey bu bilgiler arasında kurulacak bağ ve bu bağa dayalı olarak belirli bir bakış ve ilkeler üzerinden onları yaşamın kendisine dönük bir tanım, tespit ve yargıya taşımaktır. Düşünmek sistemli ve sistematiik olarak düşünemilmeyi içerir. Salt veriye dayalı ama herhangi bir bakış ve öncüller üzerinden yapılmayan fikri çabalar bir karşılık üretmemektedir. Üretilen fikirler ise bir yaraya merhem olmaktan çok yarayı derinleştirmektedir.
M30	İcatlar-mucitler İcat; daha önce bulunmayan bir nesnenin geliştirilmesidir. İcatlar ya bir sorundan ya meraktan ya da bir düşünce ürünü olarak ortaya çıkarlar. Ortaya çıkışında genelde geçmiş yaşantılar, hayal gücü, merak ve çalışma azmidir. Üretilen fikirler neticesinde verilen emekler ve denemeler sonucu kendini gerçekleştirir. İhtiyaca verdiği cevaba ve ihtiyaç çeşidine göre değer kazanır. Günümüzde insanlar yaşantısını etkileyen en önemli etkenlerden biriside içimizde yaşamış insanlardan bazılarını farklı düşünerek hayata farklı bir açıdan bakmalarıdır. Şüphesiz ki bu insanlar sayesinde günümüzde daha rahat şartlarda yaşıyoruz. Örneğin TELGRAF: William Cooke ve Charles Wheatstone adlı iki İngiliz1837 yılında , teller üzerinden elektrik akımı göndererek mesaj iletmeyi başardılar. Böylece ilk elektrikli telgraf makinesi ortaya çıktı. Elektrik akımı, alıcı cihazın kadranındaki bir dizi iğneyi hareket ettirerek ulaştırılacak mesajın ekranda belirmesine yardımcı oluyordu. Örneğin MORS ALFABESİ: 1843' te Samuel Morse, telgraf mesajlarında nokta ve çizgilerden oluşan ünlü Mors Alfabeti' ni geliştirdi. Morse, Baltimore' den Washington' a uzanan 60 km' lik bir telgraf hattı kurarak, hattı başkanlık seçimleriyle ilgili haberleri iletmek için kullandı. Bir başka örnek; TELEFON: 1876' da Alexander Graham Bell, telefonu icat etti. Bell ve Thomas Watson adlı elektrik mühendisi, bir gönderici ve bir alıcıdan oluşan bir düzenek yaptılar. Alıcı, sesi belli bir elektrik akımına dönüştürüyor ve bu akım bir tel

	aracılığı ile ahizeye taşınıyordu. Tarihteki ilk telefon görüşmesini, 10 Mart 1876' da Bell yapmıştır.
M31	Mektup yazma yöntemleri Mektup; okunaklı, dil bilgisi ve yazım kurallarına uygun şekilde yazılmalıdır. Kelimeler yanlış yazıldığında üstü çizilmemeli bu durumda mektup yeniden yazılmalıdır. Yanlışlık yapmamak için önceden bir müsvedde hazırlamak faydalı olur. Mektup nasıl yazılmalıdır sorusu genel olarak beş başlık altında değerlendirilebilir: 1.Başlık: Mektubun başında yer alması gereken bilgileri içerir. Gönderenin adı ve adresi (sol üst köşe), Tarih (sağ üst köşe), Alıcının adı ve adresi (tarihin altı, sol kenar). 2. Hitap: Mektuba alıcıya uygun bir hitap ile başlanmalıdır. Resmi mektuplarda: "Sayın [Ad Soyad], Kişisel mektuplarda: "Sevgili [Ad]". 3. Giriş: Mektubun amacı ve yazılma nedeni kısaca belirtilir. Resmi: "Size [konu] hakkında yazıyorum. Kişisel: "Uzun zamandır haberleşemedik, nasılsın?" 4. Gelişme: Mektubun ana içeriği burada yer alır. Detaylı bilgi, düşünceler ve duygular paylaşılır: Net, anlaşılır ve düzenli bir şekilde yazılmalıdır. Paragraflar arasında boşluk bırakılmalı ve konular ayrı paragraflarda ele alınmalıdır. 5. Sonuç: Mektubun amacı özetlenir ve bir kapanış yapılır: Resmi: "Geri dönüşünüzü bekliyorum." Kişisel: "Sana en kısa zamanda cevap yazacağım."
M32	Anlatım türleri Anlatım biçimleri, anlatılacak olay veya kavramların nasıl anlatıldığını belirten edebiyat terimidir; yazarın anlatımını yaparken kullandığı üsluba, başvurduğu yöneme anlatım biçimi denir. Anlatılacakların türüne ya da amacına göre değişik anlatım biçimleri kullanılır. Örneğin romanda kullanılan anlatım biçimi ile bir makalede kullanılan anlatım biçimi birbirinden farklıdır. Bir olay anlatımı ile, düşünce anlatımı aynı yöntemle olmaz. Düşünce yazılarında ve resmi mektuplarda anlatım daha ciddi; özel mektuplarda, anılarda daha içten; olay yazılarında sürükleyici, heyecan doludur. Anlatımda kimi zaman konuşma dili, kimi zaman şiir dili kullanılır. Her ikisi için de iki anlatım biçimi vardır: <i>Dolaylı anlatım</i>, doğrudan anlatım. Dolaylı Anlatım; Herhangi bir konuda başkasından öğrendiğimiz bir haberi başkasına aktarmamıza denir. Örneğin: Arkadaşım okula geleceğini söyledi. <i>Doğrudan Anlatım</i>; Öykü, roman gibi yazın türlerinde, olayların kahramanın ağzından anlatılmasıdır. Dolaylı anlatım bir şeyi dolandıra dolandıra, farklı yollardan anlatmaktır ama dolaysız anlatım bir şeyi direkt söylemektir.
M33	Hikaye, Türk edebiyatında öne çıkan öyküler

	Türk edebiyatında hikâye türünün ilk örnekleri Batı edebiyatı etkisinde geliştiğini söylenemez; Batılı anlamda ise hikâyenin bir tür olarak ortaya çıkışı romandan daha sonraya rastlamaktadır ve Osmanlı-Türk edebiyatında hikâye türünün ilk örneğini belirlemede kararsızlık mevcuttur. Bunun sebebi, roman çeviri yoluyla Türk edebiyatına dahil olurken "hikâye" sözcüğü, "destandan masala, fıkradan menkıbeye, romandan tiyatroya kadar bütün tahkiyeli" metinleri kapsadığı için kendine özgü bir türün adı olan "hikâye" özel adı ile karıştırılmasıdır. Bundan dolayı Türk edebiyatında yazarlar, her iki kavramı "hikâye" türüne karşılık kullanmıştır. Namık Kemal, <i>İntibah</i> romanının önsözünde hikâyenin yazılmasındaki gayelerden bahsederken kendi romanı için "Onun için biz de şu eser-i âcizane havi olduğu bîkr-i hayali bir hikâye-i muhayyele ile yaşamaklamak istedik" ifadelerini kullanmıştır.
M34	Deneme Deneme, yazarın belli bir konuya ilişkin kişisel duygu ve düşüncelerini anlattığı metinlere denir. Bu türde ilk yazıları 16. yüzyılda Fransız yazar Michel de Montaigne yazdı ve Essais (Denemeler) adıyla yayımladı. Bugün birçok ülkede ilgiyle okunan edebiyat türünün de adını koymuş oldu. Son biçimine ulaşmamış taslaklar olarak da tanımlanmaktadır. İyi bir deneme yazmanın yollarından biri, belli bir konudaki düşünceleri önce bir kâğıda gelişigüzel not etmektir. Bundan sonra not edilen düşünceleri, anlaşılmasını kolaylaştıracak bir düzene sokmak gerekir. Bir deneme için her zaman, okurun ilgisini çekecek ve denemeyi sonuna kadar okunmasını sağlayacak bir giriş cümlesi çok önemlidir. Deneme, aynı ölçüde dikkat çekici bir biçimde de bitirilmelidir. Denemeyi okurken yazarla birlikte düşünsel yolculuğa çıkan okurun sonunda düş kırıklığına uğramaması, deneme yazarı açısından dikkat edilmesi gereken bir noktadır.
M35	Roman, Cumhuriyet döneminin öne çıkan romanları Bu dönemde (1923-1960) Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Yaban", Reşat Nuri Güntekin'in "Yaprak Dökümü", Abdülhak Şinasi Hisar'ın "Fahim Bey ve Biz, Çamlıca'daki Eniştemiz", Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu", Sabahattin Ali'nin "Kuyucaklı Yusuf", Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" adlı eserleri roman türünün öne çıkan yapıtlarıdır. Ayrıca Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu, Kan Davası, Yeşil Gece, Acımak, Kavak Yelleri Anadolu'ya ilgili romanlardandır. Anadolu'nun değişik sorunlarıyla birlikte toplumu ilgilendiren değişik sorunlara da değinen yazar, Kızılıcak Dallar, Miskinler Tekkesi ile Son Sığınak'ta bu konuları ele almıştır. Gizli El, Eski

	Hastalık, Yaprak Dökümü, Acımak ise eğitimle birlikte toplumdan aileye yöneldiği zamanlardır. Birçok yazar gibi istibdat yıllarından etkilenen Reşat Nuri; Damga, Harabelerin Çiçeği, Gökyüzü zamanlarında da bu konuya değinmiştir. Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi ile Bir Kadın Düşmanı'nda ise bireysel konular ele alınmıştır. Genelde topluma yönelik bir yazar olan Reşat Nuri, Türkçeyi özen göstererek kullanmıştır. Yakup Kadri ve Halide Edip Anadolu'yu savaş yıllarında tanımışlardır.
M36	Tiyatro Türk tiyatrosu, Türkiye'de kırsal kesimlerdeki köy tiyatrosu ile kentlerdeki halk tiyatrosunu içeren geleneksel Türk tiyatrosu ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti'ndeki Batılılaşma hareketi ile ortaya çıkan batılı tarzdaki Türk tiyatrosunu ifade eder. Başka toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da tarih öncesi kimi ritüeller, ayin ve dini törenler yanında masal, destan, efsane gibi türlerle şekillenen geleneksel tiyatro; Osmanlı topraklarındaki halkın katkılarıyla Karagöz, Meddah, Orta oyunu, köy seyirlik oyunları, kukla ve çengi gibi oyun türlerini ortaya çıkarmıştır. Bunlar, çıkış noktaları güldürü olan, sözlü gelenek ürünü türlerdir. Geleneksel halk tiyatrosu 19. yüzyılda Batı tiyatrosuyla birleşerek Tuluat tiyatrosu adında yeni bir tarza dönüşmüş; metinli tiyatroya geçiş aynı yüzyılda gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra Devlet Konservatuarı 1940'lı yıllarda ilk mezunlarını vermiş; Halkevleri ve Köy Enstitüleri tiyatroyu İstanbul ve Ankara dışında yaygınlaştırmaya hizmet etmiştir. 1970'lerde pek çok topluluk, politik tiyatro üstünde durmuştur. 1970'li yılların sonlarında, daha çok eğlence bir tiyatro anlayışı yaygınlaşmış; 1980'lerde tek kişilik oyun türünde bir patlama yaşanmıştır.
M37	Mizah Oldukça zengin bir çeşitliliğe sahip olan Türk mizah yayıncılığı yaklaşık 140 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. Türkiye'nin gerçek anlamda ilk mizah dergisi sayılan "Diyoben" 23 Aralık 1869'da İstanbul'da yayımlanmaya başlamıştı. Adını ikibinbeşyüz yıl kadar önce Sinop'ta doğmuş çileci düşünür Diyoben (Diogenes)'den alan derginin sloganı da onunkıyla aynıydı: "Gölge etme başka ihsan istemem". Toplumsal değerlerin birçoğunu umursamayan, alaycı ve kötümser (Kinik) bir felsefeci olan Diyoben'in görüşlerini ve eleştiri anlayışını o günün Osmanlı toplumuna uyarlayan ve ciddi bir muhalefet yapan dergi haliyle birçok kez kapatılmıştı. Teodor Kasap adlı Rum kökenli bir Osmanlı vatandaşı tarafından kurulan ve

	kadrosunda Namık Kemal gibi yazarların da bulunduğu dergi haftada üç gün yayımlanıyordu ve Türkçeden önce bir süre Fransızca, Rumca ve Ermenice olarak da basılmıştı.
M38	Kompozisyon Kompozisyon, farklı parçaları bir araya getirmek ya da duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde ifade etmek için kullanılan yazılı ya da sözlü çalışmalara verilen isimdir. Kökeni Fransızcaya dayanan bir kelimedir. Kompozisyon yazarken dili doğru kullanmak büyük önem arz eder. Yazılı metin hazırlanırken dikkat edilmesi gereken belli başlı kurallara vardır, bu kurallara kompozisyon yazarken de dikkat edilmelidir. Kompozisyon, ilköğretim itibarıyla öğrencilere öğretilen bir yazı türüdür. Özellikle “Kompozisyon nedir?” sorusu hakkında birçok araştırma yapılmaktadır. Bu yazımızda Pruva Akademi olarak, “Kompozisyon nedir, kompozisyon nasıl yazılır?” sorularının cevaplarını sizlerle paylaşacağız. Okumaya devam edin! Kompozisyon Nasıl Yazılır? Kompozisyon yazmak için öncelikle bir konu seçmek gereklidir. Anlatmak istediğiniz konu iyi bildiğiniz ya da merak ettiğiniz bir konu olabilir. Bu sayede fikirlerinizi iyi ve akıcı bir şekilde aktarma imkânına sahip olursunuz. Kompozisyon, kâğıt üzerinde ya da bilgisayar ortamında yazılabilir. Konunuzu belirleyip genel bir taslak hazırladıktan sonra, kompozisyon yazmak için <i>araştırma, başlık, giriş, gelişme ve sonuç</i> adımlarını takip etmeniz yeterli olacaktır.
M39	e-posta yazımı Elektronik iletişim araçlarının hızla gelişmesi ve yaygınlaşması, dünyanın küreselleşmesine ve bütün insanların anında iletişim kurma imkânına sahip olmasını sağlamaktadır. Mektubun yolculuğu, 1800’lü yıllarda Londra’dan New York’a buharlı vapurlar aracılığıyla günlerce sürerken; önce telgraf teknolojisinin kullanılmaya başlanmasıyla, ardından da elektronik devrimin ortaya çıkmasıyla, anlık olarak gerçekleşmeye başlamıştır. Günümüzde ise elektronik devrimin geldiği son nokta olan internet ile anında ve etkileşimli olarak mektubun yerini internet ortamında gönderilen e-posta (e-mail)’lar almaktadır. Dünya çapında internet kullanım istatistiklerini tutan “Internet World Stats” adlı şirketin verilerine göre yalnızca 2015 yılında dünya genelinde 17 trilyon elektronik posta gönderilmiştir (internetworldstats.com). Yine anlık istatistiki verileri tutan worldometers.info/tr/ adlı web sitesinin verilerine göre tüm dünyada bir saniyede binlerce e-posta gönderilmekte. Dolayısıyla artık elektronik mektupların kâğıda dayalı mektupların yerini aldığını söylemek mümkün.

	Genel olarak bir e-posta gönderi sayfasında yer alan ifadeler şunlardır: <i>Alıcı:</i> Bu alana elektronik mektubun gönderildiği kişinin e-posta adresi yazılır. Gönderilecek kişi sayısı birden fazlaysa adresler arasına virgül konularak alıcı sayısı artırılır. <i>Konu:</i> Elektronik mektubun içeriğine uygun kısa bir tanım yazılır (Örneğin: Türk Dili Ders Ödevi, Ders Programı vb.). <i>Cc ekle:</i> Bu alana e-postanın kopyası başka bir kişiye ya da kişilere gönderilecekse, onların adresleri yazılır. Cc’nin açılım İngilizce “Carbon Copy (aynen kopya)” ifadesinden gelmektedir. <i>Bcc ekle:</i> Cc ifadesi ile aynı işlevi görür; ancak Cc’den farklı yanı, Bcc özelliği kullanıldığında e-postanın gönderildiği kişilerin elektronik mektubun kopyasının kimlere gönderildiğini görememeleridir. Bcc’nin açılım İngilizce “Blind Carbon Copy (görünmeyen aynen kopya)” ifadesinden gelmektedir. <i>İmza:</i> gönderilen her mektubun sonuna otomatik olarak konulan, içeriği önceden hazırlanmış dosyalardır. İmza dosyaları, kullanılan elektronik mektup programının bir parçasıdır. İmza dosyalarında, genellikle kişinin adı-soyadı, unvanı, varsa web adresi, telefon ve faks numaraları bulunur.
M40	Dilekçe yazımı Yazılacak dilekçe hangi kurumu ilgilendiriyorsa onun tüzel kişiliğine hitap edilerek başlanmalıdır. Dilekçe yalnızca makamlara hitaben yazılmalıdır. Kişilere hitaben dilekçe yazılamaz. Makam adı büyük harflerle yazılmalıdır. Yer ve tarih olarak, dilekçenin yazıldığı yer ve tarih belirtilmelidir. A4 boyutlarında temiz, çizgisiz ve beyaz kâğıt kullanılmalıdır. Mümkün olduğunca arka yüzüne geçilmemeli, çok gerekirse ikinci kâğıt kullanılmalıdır. Dilekçe bilgisayar ortamında hazırlanabilir. El yazısı kullanılması halinde ise yazının dik harfler ile açık ve okunaklı olmasına dikkat edilmelidir. Bilgisayarda hazırlanan dilekçe; koyu olmayan standart siyah renkte, Times New Roman yazı karakteriyle 12 punto büyüklüğünde veya Arial yazı karakteriyle 11 punto büyüklüğünde yazılmalıdır. Yazı kâğıdı; üst, alt, sol ve sağ kenarının her birinden 2,5 cm boşluk bırakılarak düzenlenmelidir. Dilekçe; ciddi, resmi, saygılı bir dil ve üslup ile hazırlanmalıdır. Talep edilen işlem ya da bilgi yasalara uygun olmalı; yasal çerçevede içerisinde açık ve anlaşılır bir şekilde istenmelidir. Şikâyet söz konusuysa, şikâyet konu olan belgeler mümkünse eklenmeli ve tanıklar dilekçede belirtilerek açıklanmalıdır. Sorun/durum ya da dilek, yanlış anlaşılmalara mahal vermeyecek

	şekilde açıklanmalı; kısa ve açık olarak dile getirilmeli ve gereksiz ayrıntılara, kişiselliğe ve duygusallığa yer verilmeden dilekçede belirtilmelidir. Dilekçe; Türkçe yazım ve imla kurallarına uygun olmalı ve genel kısaltmalar dışında kısaltma kullanılmadan özenli ve anlaşılır bir dil ile hazırlanmalıdır. Dilekçede dilekçe sahibinin adı ve soyadı, imzası, iletişim numarası ve açık adresi doğru olarak yazılmalıdır. Dilekçeye eklenecek ek belgeler; hazırlanan dilekçe yazısının sonunda "Ek/Ekler" başlığı altında, maddeler halinde eksiksiz olarak belirtilmeli ve dilekçeye eklenmelidir. Bir konuda üst makamın bilgilendirilmesi amaçlanmışsa ".....durumu bilgilerinize arz ederim" şeklinde cümle bitirilmelidir. Üst makamın bir sorunu çözmesi, bir işlemi başlatması isteniyorsa "gereğini arz ederim" şeklinde cümle bitirilmelidir. Yapılacak bir işlem için izin isteniyorsa "izininizi arz ederim" vb. saygı ifadeleriyle dilekçe sonlandırılmalıdır. Arz etmek "saygıyla sunmak" anlamına geldiği için "saygıyla arz ederim." yazılmamalıdır. Önemli Not: Üst makam alt makamdaki isterken "rica eder", alt makam ise üst makamdaki isterken "arz eder". Vatandaşlar ise yalnızca "arz eder".
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) VII, VIII semestrlar uchun	
M1	İlginç sosyal medya hikayeleri Sosyal medya artık sadece gençler arasında popüler bir platform değil. Milyarca sosyal medya hesabının olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Doğal olarak işletmeler de pazarlama çalışmalarında bu platformu en iyi şekilde kullanmaya çalışıyorlar. Sosyal medya artık kar amacı güdülen, reklamlar verilen bir ortam olduğuna göre çeşitli stratejilerin de ortaya çıkması kaçınılmaz oluyor. Hatta özellikle markalar da kendi yaratıcılıklarıyla sosyal medyaya renk katıyorlar. Bununla birlikte bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımda içimizi acıtan hikayelere şahit olabiliriz. Örneğin aşırı WhatsApp yazışmasından sonra hastaneye kaldırılan kadın hikayesi: 2013 Noel tatilinde WhatsApp mesajlaşma uygulamasını aşırı derecede kullanan kadının sonu hastane oldu. The Lancet tıp dergisine göre 34 yaşında ve 27 haftalık hamile olan kadın bileklerindeki şiddetli ağrı şikayeti ile acile kaldırıldı. Geçmişte herhangi bir travma ya da aşırı fiziksel aktivitesi bulunmuyordu ancak 2013 Noel günü 6 saat boyunca aralıksız mesaj yazmak onu hastanelik etti. Konulan teşhis bilateral ekstansör başparmak tendiniti idi.
M2	Dönüşlülük çatısı

	"Yapılan işin yapana döndüğünü veya bir işin kendi kendine yapıldığını ya da olduğunu gösteren çatı türüdür. Dönüşlü çatıda yapılan iş, yapana yani özneye döndüğü için cümlelerin öznesi hem yapan (yapıcı) hem de yapılan işten etkilenen (etkilenici) yani nesne durumundadır. Hem özne tarafından gerçekleştirilen hem de doğrudan ya da dolaylı olarak öznenin etkilendiği fiillere dönüşlü fiil denir. Kısacası dönüşlü fiiller, yüklemde gösterilen işi yapan ve yapılan işten etkilenenin aynı kişi veya varlık olduğu fiillerdir. Bu fiiller -n ve -l ekleriyle oluşturulur. (-l) ekiyle oluşturulan dönüşlü fiiller: Darıldı, ayrıldı, katıldı.
M3	Tarafından / -CA ekinin kullanımı Sayesinde / yüzünden / nedeniyle Tarafından / -CA ekinin kullanımı söz konusu olduğunda; işlevsel olarak Türkçede eşitlik ve yapılan işim kim tarafından yapıldığını gösterir. <i>Sayesinde</i> ifadesi olumlu cümleleri bağlamak için kullanılırken <i>yüzünden</i> ve <i>nedeniyle</i> sözcükleri anlam açısından olumsuzluk bağlaçları olarak ön plana çıkmaktadır.
M4	Sayesinde, yüzünden, nedenle yapılarının kullanımı Yukarıda belirtildiği muhteva itibarıyla Özbekçedeki orqali, tufayli, sababli kavramına tekabül eden bu sözcükler için örnek cümleler: Onun <i>sayesinde</i> bu makama geldin. Senin <i>yüzünden</i> mağdur oldum. Çalışmaması <i>nedeniyle</i> sınavı geçemedi.
M5	İkili çatı, Çalışmak mı zor çalıştırmak mı? İkiden fazla çatı eki de üst üste gelebilir. Ancak bu türlü çatılar, üst üste iki çatı ekini alabilen fiil gövdelerinde görülür: -n-DİR- ve -ş-DİR- çatı eklerinden sonra -l- edilgenlik ve -t- ettirgenlik ekleri gelebilir: beğen-dir-il-, utan-dir-il-, gücen-dir-t- tırman-dir-t- gibi. Yukarıda belirtilen soru üzerinden öğrencinin muhakeme yetisini geliştirmek amaçlanmaktadır.
M6	Çoklu çatı, Şans Oyunları ve Gerçekler Çoğu insan, şans oyunları karşısında sorumluluk bilinci içindedir ama buna rağmen kumar oynamak risk taşır. Bazı insanlar oyunu bırakamayabilirler. Kaybettikleri parayı geri alabilmek ya da para kazanmak umudu içerisinde içlerinde dayanılmaz bir oyun tutkusu gelişir. Kumar bağımlılığına dönüştüğünde, yalnızca oynayan için değil yakınları için de ağır sonuçlar doğurur. Yalanlar ve uydurulan bahaneler nedeniyle tehlikeye giren ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerinin yanısıra herşeyden önce maddi sıkıntıları artırır: Borçlar, alacaklılarla, bankalarla ve ev sahibiyile sürekli bir çatışma anlamına gelir ve bu durum sadece oynayan kişiyi değil,

	yakınlarını da güçlerinin sınırına getirir. Şans oyunları para kazanma umuduyla para yatırılarak oynanan oyunlardır. Bunlardan para kazanmak oyuncuların becerilerine ya da kararlarına göre değil, aksine rastlantılara bağlıdır. Şans oyunlarının birçoğu yüksek bir „bağımlılık potansiyelini“de beraberinde getirir ve oynayan kişilerin farkına varmadan ölçsüz bir şekilde oynamalarına yol açar.
M7	Dilek Kipinin Rivayeti Dilek kipleri veya tasarlama kipleri; Türkçede fiillerin gereklilik, istek, dilek, şart veya emir bildiren hallerinden her biri. Optatif olarak da bilinir. Bu kiplerde "zaman" ifadesi yoktur. Türkçede dört dilek kipi vardır: Dilek-shart kipi, Emir kipi, Gereklilik kipi, İstek kipi. Fiil çekiminde, dilek kip eklerinden sonra varsa şahıs ekleri gelir. Dilek-shart kipi bileşik zamanlı fiil yapmakta da kullanılır: Gelseydi (dilek-shart kipinin hikâyesi), Gelseymiş (dilek-shart kipinin rivâyeti), Dilek-shart kipinin şartı (fiil+se+se) yoktur. Ek-fiilin şartı da bileşik zamanlı fiil yapmakta kullanılır: Geç yatarsak uykumuzu alamayız. (geniş zamanın şartı), Kırmızı ışıktaki geçersen kazaya neden olabilirsin. (geniş zamanın şartı), Ağabeyin uyandıysa çöpü dışarıya çıkarsın. (bilinen geçmiş zamanın şartı), Üzümler olgunlaşmışsa toplayalım. (öğrenilen geçmiş zamanın şartı), Burak da gelecekte biraz daha bekleyebiliriz (gelecek zamanın şartı). Bu kadar çabuk yoruluyorsan bir doktora görünmelisin (şimdiki zamanın şartı).
M8	Keşke... / İyi ki örnek cümleler Aşağıdaki örnek metinde keşke sözünün kullanım yerlerine bakalım: “Keşke, annemin sözünü dinleseydim de sokağa çıkmasaydım”, “Keşke, en son konuya çalışsaydım”, “Keşke, topa ayağımın içiyle vursaydım”, “Keşke sinirliyken o sözleri söylemeseydim”, “Keşke, onu değil, ötekini işe alsaydım”, “Keşke, gitmesine izin vermeseydim”, “Keşke bu mesleği seçmeseydim”, “Keşke o imzayı atmasaydım”, “Keşke, başka türlü olsaydı”... Ve daha bunun gibi milyonlarca ağızda, on milyonlarca “keşke” vardır. İnsan olmanın, her şeye yetememenin, çünkü aklımızı bugün beğenmeyişinizin, yanlış kararları fark edişlerinizin, yanlış yaptıklarınız kadar bir şey yapamayışlarınızın da adıdır “keşke”... Keşkeler, hayatın size öğrettiği şeylerdir. “Keşke” demek, “bir daha aynısını yapmam” demektir. Yani, bir şeyleri öğrenmiş olmak, tecrübe kazanmak, bir şeyin iyiliğini ya da kötülüğünü anlamaktır. Cemal Süreyya’nın içinde bin pişmanlık barındıran bir duyguyu dile getiren şiirinde söylediği gibi... “İki çay söylemiştik orda; biri açık. Keşke yalnız bunun için sevseydim seni.”

M9	Şart Kipi (Fiillerde), Şart Kipi (İsimlerde) Fiilin gerçekleşmesinin bir koşula bağlı olduğunu belirtmek için bu kip kullanılır. Fiillere “-sa -se” eki getirilerek yapılır. Şart kipi eki “-sa, -se” birleşik cümlelerde ikinci yargının gerçekleşmesini bir koşula bağlar. Azıcık uyusam başımın ağrısı geçer. Şart kipi eki “-sa, -se” kimi zaman istek, dilek, rica anlamlarında da kullanılabilir. Televizyonun sesini azıcık kıssan. Yarınki geziye siz de gelseniz. Bu akşam biraz erken uyusak. Dilek Şart Kipleri Olumlu ve Olumsuz olarak ikiye ayrılır: 1. Ek Fiil Dilek-Şart Kipi Olumlu: Hava güzelse şehirde biraz gezebiliriz. Hava yağmurluysa şemsiyemizi yanımıza alalım. 2. Ek Fiil Dilek-Şart Kipi Olumsuz: Ek fiilin olumsuzu değil kelimesiyle yapılır. İş yeriniz uzak değilse yürüyerek gidelim. Sorular kolay değilse değiştirelim. Şart Kipi Örnekleri Ağlarsa anam ağlar isterse, veririz. Olursa bir şikâyet ölümden olsun.
M10	Şart Kipinin Hikâyesi, Şart Kipinin rivayeti Şart Kipinin Hikâyesi (-sAydI). Geçmişte şarta bağlı gerçekleşen ya da gerçekleşmeyen iş ya da eylemlerin “olası sonuçlarını” anlatmak için kullanılır. Burada daha çok varsayım söz konusudur. Bu yapıda genellikle cümle geniş zamanın hikayesi ile devam eder. Şart kipinin rivayeti sözcüklerin "gelseymiş, bilseymiş, olsaymış, yapsaymış" şeklinde çekimlenmesidir. Açıklama: Dilek (İstek) Kipi ... Şart kipinin rivayeti; okusaymış, dinleseymiş, izleseymiş, yapsaymış gibi basit zamanlı fiillere “- imiş” eki getirilerek yapılır.
M11	Bağlaçlar hiç değilse / hiç olmazsa / en azından / bari Türk dilinde "ise" bağlacı ile sonuçlanan kimi kalıplaşmış kısa cümleler de bağlaç görevinde kullanılır: <i>Hiç değilse</i>: "Kalmaya gelmiyorsun hiç değilse oturmaya gel." <i>Hiç olmazsa</i>: "O gelmedi hiç olmazsa sen gel." <i>En azından</i> toplantıya birileri katılmış.
M12	Okuma metni: İnsan isterse İnsanlar isterse gayeleri olduğunda aydınlık bir bedenini kendini benimsemesi üzerinden yengiye (zafer=yengi) ulaşabilir. İnsanlar isterse zafere giden yolculuğun üstünde mutluluğu hissedebilir. İnsanlar isterse mutsuzluğun tecrübesini kendine saklar. Bazı insanlar isterse tanıdıkları insanların derslerini (iyi veya kötü) yaşar ki bazı insanlar sadece hayatı kendi tecrübeleriyle yaşamaya, yaşam der. İnsanoğlu her zaman bir şeyleri ister. Bugün hayatında hiçbir şey istemeyen bir kişinin bile isteği kabul görmektir.
M13	Türkçe imla kuralları Yazıda doğabilecek karışıklıkların önüne geçmek, yanlış

	okumayı önlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, herkesin aynı şekilde yazıp okumasını sağlamak için belirlenmiş olan kurallara imlâ (yazım) kuralları denir. Bu kurallardan birçoğu aslında anlama ve telâffuza bağlıdır. Anlam ve telâffuz; akla, mantığa, geleneğe, çoğunluğa vb.ne uyduğu takdirde -zaten yazıldığı gibi okunan ve okunduğu gibi yazılan bir dil olan-Türkçenin imlâsı kolayca halledilecektir. Muhteva ve fonksiyonel olarak dikkat edilmesi gereken bazı kurallar şöyle sıralanabilir: 1. Büyük Harflerin Kullanımı 2. Kısaltmaların Yazımı, 3. Ek-Fiilin Yazımı, 4. ile Edatının (Hem edat, hem bağlaç) Yazımı, 5. mi Soru Ekinin Yazımı, 6. de Bağlacının ve -de Hâl Ekinin Yazımı, 7. ki Bağlacının, -ki İlgî Zamirinin ve -ki Yapım Ekinin Yazımı, 8. Birleşik Kelimelerin Yazımı, 9. İkilemelerin Yazımı, 10. Sayıların Yazımı, 11. Tarihlerin Yazımı 12. Pekiştirmeli Kelimelerin Yazımı, 13. Düzeltme İşaretinin Kullanımı, 14. İki Şekilde Yazılabilen Kelimeler, 15. Yabancı Kelimelerde Büyük "i"nin Yazımı, 16. Ses Değişikliği, Görülen Bazı Kelimelerin Yazımı vb.
M14	Kitap mı, Film mi? Günümüzde insanlar eğlence ve bilgi edinme ihtiyaçlarını gidermek için farklı medya türlerini kullanır. Kitaplar ve filmler, en popüler ve etkili eğlence araçları arasında yer alır. Kitaplar; yazılı metinlerle dolu sayfalardan oluşan, okuyucunun zihinsel hayal gücünü harekete geçiren, öğretici ve edebi eserlerdir. Filmler ise hareketli görüntüler ve seslerle anlatılan, izleyicinin görsel ve işitsel deneyim yaşadığı, duygusal ve etkileyici yapıtlardır. Yeni çıkan kitaplar, klasik kitaplar her ne kadar size bambaşka dünyaların kapılarını açıyorsa aynı şekilde filmler de bu dünyaları görsel olarak algılamana yardımcı olur. Bazı kişiler kitap okumanın daha faydalı olduğunu savunurken bazı kişiler de film izlemenin beyin üzerinde daha etkili olduğunu savunur. Ancak bu noktada net bir doğru yoktur, her iki medya türünün de beyin üzerinde çeşitli etkileri vardır. Bu yazımızda kitapların ve filmlerin beyne olan etkilerine yer verdik. Okumanın ve İzlemenin Beyne Etkileri: Kitaplar ve filmler, insanların eğlence ve bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılamada önemli roller oynayan farklı medya türleridir. Her iki medya türünün de kendine özgü faydaları vardır ve beyin üzerinde farklı etkiler yaratır. Okuma ve film izleme; dil becerileri, düşünsel süreçler, duygusal tepkiler ve öğrenme süreçleri gibi pek çok açıdan farklı etkilere sahiptir.
M15	Güzel ve etkili konuşma Güzel konuşma teknikleri cümleleri önceden hazırlama; güzel ve

	etkili konuşma tekniklerinin ilki hazırlık yapmaktır. Hangi konuyu ne kadar sürede anlatacağınızı belirleyin. Ardından kendinize bir metin hazırlayın ve metinde gereksiz olan kısımları atın. Hazırladığınız metin ile bir prova yapın. Etkili konuşmak için hazırlık yapmak her zaman mümkün olmayabilir. Örneğin günlük hayatta kurduğunuz anlık iletişimlerde güzel konuşmak için hazırlık yapmanız pek mümkün değildir. Ancak günlük iletişimde akıcı konuşmak için kafanızdan geçen düşünceler arasından gereksiz olanları eleyebilir, düşünerek konuşmaya çalışabilirsiniz. İlk etapta bu sizin için zor olabilir fakat konuşma sırasında kendinizi telkin ederek bunu bir alışkanlık haline getirebilirsiniz.
M16	Mektup yazma çalışması Mektup, en eski iletişim araçlarından biridir. Genellikle elle ya da daktiloyle yazılan, karşı tarafla haberleşmek ya da duygu ve düşüncelerimizi aktarmak için yazılan yazılara mektup denir. Yazılma amacına göre birçok mektup çeşidi vardır. İki yazar ya da şairin karşılıklı olarak yazdığı mektuplar daha sonrasında yayımlanmak üzere saklanır. Bunlara edebi mektuplar denir. Bunun dışında tavsiye ve referans mektupları, resmi mektup olarak tanımlanır. Mektup Nasıl Yazılır, Nelere Dikkat Edilmelidir? 1- Mektuplar kurşun kalemle değil tükenmez ya da mürekkepli kalemle yazılmalıdır. Kurşun kalemle yazılan yazıların zamanla silinme ihtimali vardır. Bu ise mektubun yıllar sonra okunamamasına neden olabilir. 2- Mektuplar tükenmez ya da mürekkepli kalemle yazılacağı için sayfanın arkasında izi çıkar. Bu nedenle mektup kağıtları arkalı önlü kullanılmalıdır. Aksi takdirde yazılar iç içe geçeceği için mektubu okumak karşı taraf için zorlaşır. 3- Sağ kısma tarih yazılmalıdır. 4- Mektubun giriş kısmında hitap sözcüğü yazılır. Örneğin: "Sevgili anneciğim." - "Sevgili arkadaşım." 5- Mektup ne çok kısa ne de çok uzun olmalıdır. Bir mektubun en az 1, en fazla 5 sayfa olmasına özen gösterilmelidir.
M17	Kısa ve özlü anlatım Kısa yazıp, kısa konuşarak meselenin özünü anlatmak çok değerli bir meziyet. Üstelik bugün hepimizin dikkati daha kıt olduğu için, bu meziyete daha çok ihtiyacımız var. Hepimizin cep telefonlarına ardı arkası kesilmeyen mesajlar geliyor. Hepimiz hem işimizi yapmak hem de bunlara yetişmeye çalışmaktan ötürü sürekli bir yarı-dikkat hali içinde yaşıyoruz. Hepimiz dikkat fakiriyiz (Herbert Simon). Artık uzatılan laflara, dağınık sunumlara, karışık anlatımlara katlanmak zorunda kalmak tam bir eziyet oluyor. (Siz de Dikkat Fakiri Misiniz?)

M18	Resmi yazışmalar ve cevabi yazılar İdarelerin kendi içlerinde, birbirleriyle veya gerçek ya da tüzel kişiler ile iletişim sağlamak amacıyla güvenli elektronik imza kullanarak elektronik ortamda ve zorunlu hâllerde veya olağanüstü durumlarda el yazısıyla atılan imza ile fiziksel ortamda yürüttükleri süreci ifade eder.
M19	Türkolojinin ana kaynakları ve önemli simaları Geniş anlamıyla Türkoloji, Türklerin dil, tarih, edebiyat, sanat ve folklorunu inceleyen bir bilim dalıdır. Geniş anlamıyla Türkolojic bu nedenle bazıları "Türklük Bilgisi" adını veriyorlar.
M20	Türkçenin konuşulduğu coğrafya ve etki alanı Türkçe bugün yaklaşık 12 milyon kilometre karelik geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır. Ünlü Türkolog Radloff'a göre dünya dilleri arasında Türk dili kadar geniş bir alana yayılmış başka bir dil yoktur. Bu dilin sınırları Bosna'dan Çin seddine, Orta İran'dan Kuzey Buz Denizi'ne ulaşmaktadır.
III. Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)	
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi. (I, II semestrlar uchun)	
A1	Türk alfabesinin özellikleri. Tipik sesler, farklılıklar ve benzerlikler.
A2	Türkçenin kendine özgü seslerin yazımı.
A3	Türkçe seslerinin genel yazım kuralları ve telaffuz biçimleri.
A4	Türk dilinin fonetik sistemi, ekleri birleştirme yöntemleri.
A5	Konuşma dili ile yazı dili arasındaki temel farklılıklar.
A6	Tanışma ve selamlaşma cümleleri
A7	Türk dilinde fonetik değişiklikler.
A8	Türkçede sert ünlüler ve hususiyetleri.
A9	Türkçede yumuşak ünlüler ve hususiyetleri.
A10	Türkçede geniş ünlülerin daralması
A11	Türkçede dar ünlülerin genişlemesi
A12	Türkçede yuvarlak ünlüler ve özellikleri.
A13	Türkçede dar ünlüler ve özellikleri.
A14	Türkçede sert ünsüzler ve özellikleri.
A15	Türkçe yumuşak ünsüzler ve özellikleri.
A16	Ünsüz seslerin uyumu.
A17	p, ç, t, k harflerinin yazılışındaki değişiklikler
A18	Soru zarfları ve olumsuz zarflardan farkları.

A19	Soru edatları ve özellikleri.
A20	Şahıs zamirleri.
A21	İşaret zamirleri.
A22	Olumsuz zarflar, isim ve fiillerdeki kullanım biçimleri.
A23	İyelik ekleri.
A24	Cümle türleri. Olumlu ve olumsuz kullanım biçimleri.
A25	Türkçede tamlamalar
A26	Ünlü uyumu ve nitelikleri
A27	Ünsüz uyumu ve özellikleri.
A28	Sözdizimsel farklılıklar.
A29	Türkçede rakamlar ve sayılar.
A30	Sıra sayıları ve kullamm şekilleri.
A31	Türkçede devlet, millet ve dil adları.
A32	Karşılaşma ve vedalaşma yöntemleri
A33	Müracaat ve nezaket ifadeleri.
A34	Günlük dilde sık kullanılan sözcükler
A35	İzin, rica ve öneriler
A36	Saatler
A37	Karşılaştırma ekleri ve özellikler
A38	Edatlar ve kullamm biçimleri
A39	Çokluk ekleri ve kullanım şekilleri.
A40	Hâl ekleri hakkında genel bilgiler.
A41	Belirtme hâli ekleri
A42	Yönelme hâli ekleri
A43	Bulunma hâli ekleri.
A44	Ayrılma hâli ekleri
A45	Eşitlik hâli ekleri
A46	Geçmiş zaman ekleri ve kullanım biçimleri.
A47	Yapım ve çekim ekleri
A48	Özel günler, tatiller
A49	Gelecek zaman ekleri
A50	Türkçede bağlaçlar.
A51	Karşılaştırma ve üstünlük sıfatları
A52	Pekiştirme yapıları
A53	Tahmin ve olasılık bildiren zarflar.
A54	Şimdiki zaman ekleri

A55	İsimleştirme (isim-fiil) ekleri.
A56	Sıfat-fiil ekleri
A57	Şimdiki zamanın rivayet biçimi
A58	Şimdiki zamanın hikaye biçimi
A59	Zarf-fiil ekleri
A60	Fiilin işlevsel biçimleri.
A61	Fiilin emir kipi.
A62	Fiilin istek kipi
A63	Fiilin şart kipi.
A64	Fiilin gereklilik şekli.
A65	Doğrudan anlatım yöntemleri.
A66	Dolaylı anlatım yöntemleri.
A67	-lı, -li, -lu, -lü, -siz, -süz, -süz eklerinin kullanımı ve anlam özellikleri.
A68	(+iyelik için -mA), -mA için ekleri ve özellikler.
A69	-mA üzere ekinin kullanım yeri
A70	Bağlaçların kullanımı ve anlamı (bu nedenle, şundan dolayı, şundan dolayı).
A71	Dolaylı aktarımlar (evet/hayır soru türleri).
A72	Sebep bildiren yapılar (dolaylı olarak, nedeniyle) ve anlam özellikleri.
A73	Karşıtlık bildiren yapılar (rağmen)
A74	-kEn ve -ki eklerini kullanarak cümle kurma.
A75	Yeterlik fiilleri ve özellikleri.
A76	Fiillerin olumsuz biçimleri, katmanlı olumsuzluklar
A77	Genel değerlendirme.
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi. (III, IV semestrlar uchun)	
A1	Fiil çekimi nedir?
A2	Fiil kipleri hangileridir?
A3	Haber kipleri kaç ayrılır?
A4	Dilek kipleri kaç tanedir?
A5	Bildirme kipleri nelerdir?
A6	Tasarlama kipleri nelerdir?
A7	Fiillerde şahıs ekleri nelerdir?
A8	İsimlerde şahıs ekleri nelerdir?
A9	Şimdiki zaman hikâyesinin ekleri

A10	Şimdiki zaman rivayetinin ekleri
A11	Kiplik kategorisi
A12	Görünüş/kılınış kategorisi
A13	Valenz nedir?
A14	Türkçede karşılaştırma edatları
A15	Karşılaştırma yapılarının cümlede tahlili
A16	Edat (ilgeç) ile bağlaç arasındaki farklar nelerdir?
A17	Bağlaçların cümlede işlevleri
A18	Hem edat hem bağlaç olarak kullanılan sözcükler
A19	Edatların özellikleri
A20	Bağlaçların özellikleri
A21	Pekiştirme ekleri nelerdir
A22	İkilemelerle pekiştirme
A23	Soru edatı ile pekiştirme
A24	Kuralsız olarak gerçekleşen pekiştirmeler
A25	Gelecek zaman hikâyesinin ekleri
A26	Gelecek zaman rivayetinin ekleri
A27	Sözcük türleri nelerdir?
A28	Geniş zaman hikâyesinin ekleri
A29	Geniş zaman rivayetinin ekleri
A30	İlgi eki nedir?
A31	Tamlayan eki nedir?
A32	Aitlik eki nedir?
A33	İlgi ekleriyle iyelik ekleri arasındaki farklılıklar
A34	İlgi eklerinin fonksiyonları
A35	Geçmiş zaman hikâyesinin ekleri
A36	Belirli/bilinen/görülen geçmiş zaman hikâyesinin ekleri
A37	Belirsiz/duyulan/öğrenilen geçmiş zaman hikâyesinin ekleri
A38	Geçmiş zaman rivayetinin ekleri
A39	Belirsiz/duyulan/öğrenilen geçmiş zaman rivayetinin ekleri
A40	Tamlayanı düşmüş tamlamalar
A41	Türkçede çatı kategorisini oluşturan unsurlar nelerdir?
A42	Çatı ekleri nelerdir?
A43	Fiil (eylem) çatısının alt unsurları
A44	Çatı kategorisinde nesne-yüklem ilişkisi
A45	Çatı kategorisinde özne-yüklem ilişkisi

A46	Öznesine göre çatılar
A47	Etken fiiller
A48	Edilgen fiiller
A49	Nesnesine göre çatılar
A50	Geçişli fiiller
A51	Geçişsiz fiiller
A52	Ettirgen fiiller
A53	Oldurgan fiiller
A54	Tasviri dil bilgisi nedir?
A55	Tasvir ek fiili nedir?
A56	Türk dilinde tasvir fiilleri ve işlevleri
A57	Tezlik fiilleri
A58	Sürerlik fiilleri
A59	Yeterlik fiilleri
A60	Kararlılık fiilleri
A61	Yakınlaşma fiilleri
A62	Oluşum fiilleri
A63	Yaklaşma fiilleri
A64	Mental fiiller
A65	Bellek fiilleri
A66	Yapılarına göre fiiller hangileridir
A67	Basit fiiller
A68	Birleşik fiiller
A69	Türemiş fiiller
A70	Kurallı birleşik fiiller
A71	Yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller
A72	Anlamca kaynaşmış birleşik fiiller
A73	Fiilimsiler/eylemsiler kaç a ayrılır
A74	Ortaç ekleri
A75	Master ekleri
A76	Ulaç ekleri
A77	Çift olumsuzluklar
A78	Sözcük tekrarıyla oluşan ikilemeler
A79	Yansıma sözcüklerle oluşan ikilemeler
A80	Eş anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler
A81	Yakın anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler

A82	Zıt anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler
A83	Biri anlamlı diğ er anlamsız sözcüklerle oluşan ikilemeler
A84	Her ikisi de anlamsız sözcüklerle oluşan ikilemeler
A85	Sıfat türleri
A86	Adlaşmış sıfat nedir?
A87	Adlaşmış sıfatların fonksiyonel hususiyetleri
A88	Niteleme sıfatları
A89	Belirtme sıfatları
A90	Yapısına göre sıfatlar
A91	doğrudan ve dolaylı anlatımlar
A92	İsim cümlesinde doğrudan ve dolaylı anlatım
A93	Fiil cümlesinde doğrudan ve dolaylı anlatım
A94	Durum ekleri hangileri
A95	Durum eklerinin yan işlevleri
A96	Durum eklerinin temel işlevleri
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi. (V, VI semestrlar uchun)	
A1	Bir günlük hayat planını anlatınız
A2	Günlük, haftalık, aylık ve yıllık planlar
A3	Resmi talepler
A4	Kamusal alanlara müracaatlar
A5	Nezakat ifadeleri
A6	Okuma ve anlama teknikleri
A7	Hafızayı güçlendirme ve ezberleme teknikleri
A8	Şiir okuma etkinlikleri
A9	Dilek ve isteklerde dikkat edilecek noktalar
A10	Güzel dileklerde bulunmak için kalıp ifadeler
A11	Tebrik ve takdir etme davranışı
A12	Başarıyı ödüllendirme
A13	Kendini ödüllendirme
A14	Motivasyonu güçlendirme yöntemleri
A15	Verimli ders çalışma teknikleri
A16	Zamanı iki kez kullanma
A17	Toplumun değer yargıları
A18	Toplumsal kazanım yöntemleri
A19	Davranışı takdir etme veya cezalandırma biçimleri

A20	Kınama ifadeleri ve kişisel özgürlük alanı
A21	Eleştiri kültürü
A22	Eleştirinin kapsam alanları
A23	Bireysel özgürlük
A24	Özgür düşünce ve farklı fikirlere saygı duyma
A25	Toplumsal kodlar
A26	Toplumsal ve bireysel refleksler
A27	Sosyal medyanın hayatımızdaki rolü
A28	Sosyal medyanın geleceği
A29	İnternet ortamından verimli faydalanma yöntemleri
A30	Sanal dünyanın kazanımları
A31	Artırılmış gerçeklik
A32	Zamanı yönetme yeteneği
A33	Teknolojinin tarihçesi
A34	Teknolojinin amacına uygun kullanımı
A35	İnsanlığa değer katan keşifler
A36	Dünya tarihinde yer edinmiş 10 kâşif
A37	Yazılım ve kodlama
A38	Yapay zekânın hayatımıza etkisi
A39	Otonom programlar
A40	Dijital üniversite konsepti
A41	Tersine eğitim projesi
A42	Gelecek 30 yılda kamusal ve bireysel hedefler
A43	Türkçede birinci dereceden akrabalık terimleri
A44	İkinci dereceli akrabalık terimleri
A45	Siyasilerin beden dili üzerine analizler
A46	Hitabet sanatı
A47	Topluluk karşısında hitap etme yeteneği
A48	Türkçede telaffuz ve diksiyon ustülleri
A49	Kadim Türk gelenekleri
A50	Evlenme âdetleri
A51	Diş hedîği geleneği
A52	Kırklama/kırk uçurma geleneği
A53	Nazar olgusu
A54	Uğur ve uğursuzluk
A55	Resmi yazılar hazırlama örnekleri

A56	Uygulamalı okuma çalışmaları
A57	Anlatım bozuklukları
A58	Anlama dayalı bozukluklar
A59	Yapıya dayalı bozukluklar
A60	Gereksiz sözcüklerden arınma
A61	Bu ve şu işaret zamirlerinin Özbekçeden farklı bağmlamlarda kullanımı
A62	Tanınmış kişilerin hayatı hakkında açıklama, uygulama örnekleri
A63	Özbekistan-Türkiye arasındaki stratejik bilim merkezleri
A64	Düşünerek konuşma ve makul cevaplar verme
A65	Düşünme sanatının incelikleri
A66	Pratik/hazırcevap olma yöntemleri
A67	Deyim yanlışlıkları
A68	Mantık yanlışlıkları
A69	Yanlış yerde kullanılan sözcükler
A70	Anlamca çelişkili sözcükler
A71	Muhakeme yetisi kazandıran 5N 1K nedir
A72	Başarının 6 formülü
A73	Eşyanın 6 ciheti
A74	Yer ve yön tayini
A75	Analitik düşünce süreci
A76	Konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklar
A77	Analitik düşünce sistemi
A78	Rasyonel düşünce
A79	Açık fikirlilik
A80	Söz sırası alma
A81	Mektup türleri
A82	Mektup yazma usulleri
A83	Yazılı ve sözlü anlatım
A84	Koşullu öğrenme
A85	Algıda seçicilik
A86	Paragrafta anlatım biçimleri
A87	Açıklayıcı anlatım
A88	Tartışmacı anlatım
A89	Betimleyici anlatım
A90	Öyküleyici anlatım

A91	Mesleki körlük
A92	Eğitimde fırsat eşitliği
A93	Deneme türünün özellikleri nelerdir
A94	Hikâye türünün özellikleri nelerdir
A95	Metin türleri nelerdir
A96	Öğretici metinler
A97	Sanatsal metinler
A98	Söyleşi nedir?
A99	Panel nedir?
A100	Röportaja hazırlık
A101	Sunum yapma yöntemleri
A102	Fabl nedir?
A103	Anı nedir?
A104	Gezi yazısı nasıl hazırlanmalı?
A105	Türkiye'nin mizah anlayışı
A106	Geleneksel Türk tiyatrosunun türleri nelerdir?
A107	Modern Türk tiyatrosunun türleri nelerdir?
A108	Geleneksel mizah anlayışı
A109	Modern mizah anlayışı
A110	Kompozisyon yazma yöntemleri
A111	Elektronik posta yazarken dikkat edilmesi gerekenler
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi. (VII, VIII semestrlar uchun)	
A1	Sosyal medyanı bilinçli kullanma
A2	Sosyal medya fenomenliği
A3	Tüketim kültürünün toplumsal etkileri
A4	Modern insanın zaman yönetimi
A5	Alfa kuşağı
A6	Z kuşağı
A7	Kuşaklararası etkileşim
A8	Kuşak çatışması
A9	Türkçede olumlu anlam katan bağlaçlar
A10	Olumsuzluk bağlaçları
A11	Çalışma ve çalıştırma kültürü
A12	Modern insanın mesai kavramı
A13	Sanal hayat ve gerçeklik

A14	Metaverse kavramı
A15	Algı yönetimi
A16	İtibar suikasti
A17	Kişisel verilerin ihlali
A18	Fikir sahibi olmak ile bilgi sahibi olmak aynı şey mi?
A19	Bilgiyi etkin kullanma becerileri
A20	Kendimize değer katacak eserler
A21	En çok etkilendiğiniz üç kitap
A22	Edebi eserlerin sinemaya uyarlanma başarısı
A23	Kitap ile film arasındaki kopukluk
A24	Çok gezen mi çok okuyan mı bilir?
A25	Şart kipinin hikaye ve rivayet kullanımlarının metin tahlili
A26	Dilek kipinin hikaye ve rivayet kullanımlarının metin tahlili
A27	Türkçede pişmanlık ifadeleri
A28	Türkçede hayıflanma cümleleri
A29	Batıl inançlar
A30	Okuduğuz kitabı özetleme yöntemleri
A31	Sosyal ağlardan üst düzey yararlanma
A32	Siber güvenlik
A33	Sanal haklarımız nelerdir
A34	Tüketici haklarımız nelerdir
A35	Meşhur seyyahlar
A36	Önemli seyahatnameler
A37	Hayal kırıklıkları
A38	Güvenlik zaafiyetleri
A39	Özgürlüğün makul tanımı ne olmalı?
A40	"Bana arkadaşımı söyle kim olduğunu söyleyim" sözünün analizi
A41	Doğal afetler
A42	Bilgisayar programları
A43	Dil öğrenme platformları
A44	Türk kültür portalları
A45	Elektronik kaynaklara erişim yolları
A46	Telif hakları nedir?
A47	Etkili hitaplar
A48	Hatip hitap kitlesi
A49	Diyagram kullanımı

A50	İletişim kodları
A51	Aktif katılımcı
A52	Pasif katılımcı
A53	Perspektif sunma
A54	Hakim bakış açısı
A55	İzdişümü nedir?
A56	Mektup yazma geleneği
A57	Mektup edebiyatı
A58	Dilekçe yazma yöntemleri
A59	Resmi dil kullanma becerisi
A60	Bürokratik dille cevap verme yeteneği
A61	Düşüncüyü öz kelimelerle anlatabilme
A62	Türk dilinde en az çaba yasası
A63	Resmi yazışmalara cevap verme usulleri
A64	Türkolojinin tarihçesi
A65	Türkolojinin temel kaynakları ve bulunuş öyküleri
A66	Türkolojinin kayıp eserleri nelerdir?
A67	Türklük için mücadele veren kahramanlar?
A68	türkolojinin güncel sorunları
A69	Türkolojinin manevi mirası

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

“Xorijiy sharq tili (Turk tili)” fani bo'yicha mustaqil ishlarning kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Türkçe hakkında genel bilgiler tahlili
2.	Türk alfabesinin tipolojik hususiyetleri
3.	Türkçe'de ünlü ve ünsüz harflerin yazılış ve okunuş biçimleri
4.	Türkçe'de ünlülerin nitelikleri analizi
5.	Türkçe'de işaret zamirlerinin yazılış ve okunuş biçimleri konusunda slayd hazırlama
6.	Türkçe'de soru ekleri, ünsüz sertleşmesi ve ünsüz yumuşaması konusundaki 5 makaleyi tahlil etmek
7.	Türkçe'de selamlaşma diyalogu ve kalıp ifadeler üzerinden 5 metn hazırlama
8.	Şahıs zamirleri konusundaki makale ve ders kitaplarını öğrenmek kayd etmek
9.	Olumlu-olumsuz cümle biçimleri hakkındaki makaleleri okuma kayd etmek

10.	Sayılar, soru sorma, kendini tanıtırma konusunda esse hazırlama
11.	Türkçe'de tamlamaların kullanımı konusunu araştırmak ve kayd etmek
12.	Yapım eklerinin kullanımı konulu makaleleri okumak ve kayd etmek
13.	Türkçe'de çokluk (çoğul) ekleri konusunda slayd hazırlamak
14.	Türkçe'de hâl ekleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
15.	Türkçe'de temel renk adlarından yararlanarak esse hazırlamak
16.	Şimdiki zaman ekleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
17.	Türkçe'de çekim ekleri konusunu araştırmak slayd hazırlamak
18.	Türkçe'de edatlar hakkındaki makaleleri okumak ve kayd etmek
19.	Dönem sonu genel değerlendirme konusunu araştırmak ve kayd etmek
20.	Şimdiki zamanın hikâyesi-rivayeti konusuna ait esse hazırlama
21.	Karşılaştırma yapıları konusuna ait bilgileri kayd etme
22.	Bağlaçların kullanımı konusuna ait bilgileri kayd etme
23.	Edatların kullanımı konusuna ait bilgileri kayd etme
24.	İlgi ekleri konusuna ait bilgileri kayd etme
25.	Pekiştirme ekleri konusuna ait bilgileri kayd etme
26.	Gelecek zamanın hikâyesi-rivayeti konusuna ait bilgileri kayd etme
27.	Geniş zamanın hikâyesi-rivayeti konusuna ait bilgileri kayd etme
28.	Geçmiş zamanın hikâyesi-rivayeti konusuna ait bilgileri kayd etme
29.	Türkçe' -de çatı kategorisi konusuna ait bilgileri kayd etme
30.	Etken ve edilgen fiiller konusunu araştırmak ve kayd etmek
31.	Dönüşlü ve işteş fiiller konusunu araştırmak ve kayd etmek
32.	Tasviri fiiller konusunu araştırmak ve kayd etmek
33.	Birleşik fiiller konusunu araştırmak ve kayd etmek
34.	Fiilimsilerin metin tahlili konusunu araştırmak ve kayd etmek
35.	Türkçe'de çift olumsuzluk konusunu araştırmak ve kayd etmek
36.	İkilemeler konusunu araştırmak ve kayd etmek
37.	Temel ve yan anlam konusunu araştırmak ve kayd etmek
38.	Mecaz anlam konusunu araştırmak ve kayd etmek
39.	Ad aktarması konusunu araştırmak ve kayd etmek
40.	Adlaşmış sıfat konusunu araştırmak ve kayd etmek
41.	Fiil ve isim cümlelerinde dolaylı anlatım konusunu araştırmak ve kayd etmek
42.	Birleşik zamanlı yapıda cümleler kurup anlama konusunu araştırmak ve kayd etmek
43.	Durum eklerinin yan işlevleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
44.	Günlük hayat, istek ve şikayetler konusunu araştırmak ve kayd etmek
45.	Türkçe şiir ezberleme konusunu araştırmak ve kayd etmek
46.	Dilek ve temenni cümleleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
47.	Tebrik cümleleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
48.	Kınama cümleleri konusunu araştırmak ve kayd etmek

49.	Eleştiri ve ima konusunu araştırmak ve kayd etmek
50.	Sosyal medya kullanımı konusunu araştırmak ve kayd etmek
51.	Teknolojinin yararları ve zararları konusunu araştırmak ve kayd etmek
52.	Türkçe akrabalık adları konusunu araştırmak ve kayd etmek
53.	Beden dilinin kullanımı konusunu araştırmak ve kayd etmek
54.	Etkili konuşma yöntemleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
55.	Türk gelenekleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
56.	Yazı çalışmaları konusunu araştırmak ve kayd etmek
57.	Anlatım bozukluğu konusunu araştırmak ve kayd etmek
58.	Okuma çalışmaları konusunu araştırmak ve kayd etmek
59.	Tanınmış bilim adamlarının yaşam öyküleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
60.	Stratejik bilim merkezleri konusunu araştırmak ve kayd etmek
61.	Bir dakika düşün bir cümle kur üzerinden 5 metn hazırlama
62.	5N 1K formülü üzerinden 5 metn hazırlama
63.	İzle-anlat-aktar üzerinden 5 metn hazırlama
64.	Seyahat türleri üzerinden 5 metn hazırlama
65.	Hayatımızdaki mihenk taşları üzerinden 5 metn hazırlama
66.	Eğitim türleri üzerinden 5 metn hazırlama
67.	Basın ve eğitim dili üzerinden 5 metn hazırlama
68.	Meslekler üzerinden 5 metn hazırlama
69.	Hayatımızdaki önüm noktaları konusunda 5 metn hazırlama
70.	Kritik kararlar konusunda 5 metn hazırlama
71.	İletişim becerileri konusunda 5 metn hazırlama
72.	Sistemik düşünce konusunda 5 metn hazırlama
73.	İcatlar-mucitler konusunda 5 metn hazırlama
74.	Mektup yazma yöntemleri konusunda 5 metn hazırlama
75.	Anlatım türleri konusunda 5 metn hazırlama
76.	Hikaye, Türk edebiyatında öne çıkan öyküler konusunda 5 metn hazırlama
77.	Deneme konusunda 5 metn hazırlama
78.	Roman, Cumhuriyet döneminin öne çıkan romanları konusunda 5 metn hazırlama
79.	Tiyatro konusunda 5 metn hazırlama
80.	Mizah konusunda 5 metn hazırlama
81.	Kompozisyon konusunda 5 metn hazırlama
82.	e-posta yazımı konusunda 5 metn hazırlama
83.	Dilekçe yazımı konusunda 5 metn hazırlama
84.	İlginci sosyal medya hikayeleri konusunda 5 metn hazırlama
85.	Dönüşlülük çatısı konusunda 5 metn hazırlama
86.	Tarafından / -CA ekinin kullanımı Sayesinde / yüzünden / nedeniyle konusunu araştırmak ve kayd etmek

87.	Sayesinde, yüzünden, nedenle yapılarının kullanımı konusunu araştırmak ve kayd etmek
88.	İkili çatı, Çalışmak mı zor çalıştırmak mı? konusunda 5 esse metni hazırlama
89.	Çoklu çatı, Şans Oyunları ve Gerçekler konusunda 5 esse metni hazırlama
90.	Dilek Kipinin Rivayeti konusunu araştırmak ve kayd etmek
91.	Keşke... / İyi ki örnek cümleler konusunda 5 esse metni hazırlama
92.	Şart Kipi (Fiillerde), Şart Kipi (İsimlerde) konusunu araştırmak ve kayd etmek
93.	Şart Kipinin Hikâyesi, Şart Kipinin rivayeti konusunu araştırmak ve kayd etmek
94.	Bağlaçlar hiç değilse / hiç olmazsa / en azından / bari konusunu araştırmak ve kayd etmek
95.	Okuma metni: İnsan isterse konusundaki metni okumak ve anlatmak
96.	Türkçe imla kuralları konusunu araştırmak ve kayd etmek
97.	Güzel ve etkili konuşma konusunda 5 esse metni hazırlama
98.	Kısa ve özlü anlatım konusunda 5 esse metni hazırlama
99.	Resmi yazışmalar ve cevabi yazılar konusunu araştırma ve kayd etme
100.	Türkolojinin ana kaynakları ve önemli simaları konusunda 5 esse metni hazırlama
101.	Türkçenin konuşulduğu coğrafya ve etki alanı konusunda slayd hazırlamak
102.	Yeni Hitit ders kitabını okumak ve önemli bilgileri kayd etmek
103.	Yedi İklim Türkçe ders kitabını okumak ve önemli bilgileri kayd etmek
104.	Sözlük defterine ortak türkçe kelimeleri kayd etmek
105.	5 Türkçe dilekçe ve rapor metni hazırlamak
106.	Aftobiografi metni hazırlamak
107.	Ortak türk alfabesi hakkındaki makaleleri araştırmak ve kayd etmek
108.	Özbekistan gençleri hayatı konusunda esse hazırlamak
109.	Eğitim almanın önemi hakkında esse hazırlamak
110.	Ortak türk elenekleri konusunda esse ve slayd hazırlamak
111.	Tersine eğitim projesi konusunda esse hazırlamak
112.	Gelecek 30 yılda kamusal ve bireysel hedefler konusunda esse hazırlamak
113.	Türkçede birinci dereceden akrabalık terimleri konusunda esse hazırlamak
114.	İkinci dereceli akrabalık terimleri konusunda esse hazırlamak
115.	Siyasilerin beden dili üzerine analizler konusunda esse hazırlamak
116.	Hitabet sanatı konusunda esse hazırlamak
117.	Topluluk karşısında hitap etme yeteneği konusunda esse hazırlamak
118.	Türkçede telaffuz ve diksiyon usülleri konusunda esse hazırlamak
119.	Kadim Türk gelenekleri konusunda esse hazırlamak
120.	Evlenme âdetleri konusunda esse hazırlamak
121.	Diş hediği geleneği konusunda esse hazırlamak
122.	Kırklama/kırk uçurma geleneği konusunda esse hazırlamak

123.	Nazar olgusu konusunda esse hazırlamak
124.	Uğur ve uğursuzluk konusunda esse hazırlamak
125.	Resmî yazılar hazırlama örnekleri konusunda esse hazırlamak
126.	Uygulamalı okuma çalışmaları konusunda esse hazırlamak
127.	Anlatım bozuklukları konusunda esse hazırlamak
128.	Anlama dayalı bozukluklar konusunda esse hazırlamak
129.	Yapıya dayalı bozukluklar konusunda esse hazırlamak
130.	Gereksiz sözçüklerden arınma konusunda esse hazırlamak
131.	“Bana arkadaşını söyle kim olduğunu söyleyim” sözünün analizi konusunda esse hazırlamak
132.	Doğal afetler konusunda esse hazırlamak
133.	Bilgisayar programları konusunda esse hazırlamak
134.	Dil öğrenme platformları konusunda esse hazırlamak
135.	Türk kültür portalları konusunda esse hazırlamak
136.	Elektronik kaynaklara erişim yolları konusunda esse hazırlamak
137.	Telif hakları nedir? konusunda esse hazırlamak
138.	Etkili hitaplar konusunda esse hazırlamak
139.	Hatip hitap kitlesi konusunda esse hazırlamak
140.	Diyagram kullanımı konusunda esse hazırlamak
141.	İletişim kodları konusunda esse hazırlamak
142.	Aktif katılımcı konusunda esse hazırlamak
143.	Pasif katılımcı konusunda esse hazırlamak
144.	Perspektif sunma konusunda esse hazırlamak
145.	Hakim bakış açısı konusunda esse hazırlamak
146.	İzdüşümü nedir? konusunda esse hazırlamak
147.	Mektup yazma geleneği konusunda esse hazırlamak
148.	Mektup edebiyatı konusunda esse hazırlamak
149.	Dilekçe yazma yöntemleri konusunda esse hazırlamak
150.	Resmî dil kullanma becerisi konusunda esse hazırlamak

Not: Konularla ilgili makale, monografileri okumak, anlamak ve kayd etmek slayd hazırlamak gerekir.

“Xorijiy sharq tili (Türk tili)” fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim ko'nikmasini shakllantirish nazarda tutilgan. Jumladan, turk tilining vaqt o'tishi bilan boshidan kechirgan o'zgarishlari va tarixiy xronologiyasi haqida umumiy ma'lumotlar berilib, tilshunos olimlar tomonidan uni ma'lum davrlarga bo'lish, ichki va tashqi tarixini o'rganish, mumkin bo'lgan yoshini hisoblashda foydalanilgan ma'lumot nuqtalari ta'kidlanadi. Bundan tashqari, o'quvchilarga turk tilining o'ziga xos xususiyatlari, to'g'ri talaffuz shakllari, o'zbek va turk tillarida mavjud bo'lgan, biroq turli ma'noli so'zlar, predloglar, ijobiy-inkor gap shakllari, raqamlar, savol berish, o'zingni tanishtirish, salomlashish va gapirish usullarihaqida ma'lumot beriladi.

3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - o'qib tushunish va so'zlashuv amaliyoti fan dasturida mo'ljallangan kompetensiyalar haqida tasavvurga ega bo'lishi; egallagan tasavvurlarini ona tilida bayon eta olishi bilishi kerak. - talabalar o'qib tushunish va so'zlashuv amaliyoti fan dasturida mo'ljallangan kompetensiyalar haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak; - tilshunoslikka oid nazariy va amaliy ma'lumotlarni hal qilishdagi asosiy fan sifatidagi o'rmini belgilash; turk tili birliklarining nutq birliklari bilan munosabatini baholash; matnni tushunish maqsadida turli strategiyalarni bilishi va ulardan foydalana olishi, matnni tushunish maqsadida turli audio materiallarni eshitish va ulardan foydalana olishni jihatidan ko'nikmalariga ega bo'lishi;
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - tarqatma materiallar; - ko'rgazmali qurollar; - munoza; - o'z-o'zini nazorat; “Aqliy hujum”; “Muammo”; - qiyosiy tahlil; - turli xil nostandart testlar; - Ko'chma dars mashg'ulotlari.
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
	6. ASOSIY ADABIYOTLAR: - Ercilasun, Ahmet Bican. Başlangıçtan Yirminci Yüz Yıla Türk Dili Tarihi. Akçağ Yayınları. Ankara: 2013. - Ercilasun, Ahmet Bican. Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri. Akçağ Yayınları. Ankara: 2005. - Ercilasun, Ahmet Bican. Türk Lehçeleri Grameri. Akçağ Yayınları. Ankara: 2021. - Korkmaz, Zeynep. Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi. TDK Yayınları. Ankara: 2013.

5. Aksan, Doğan. Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. TDK Yayınları. Ankara: 1990.
6. Banarlı, Nihad Sami. Türkçenin Sırları. Kubbealtı Neşriyat, İstanbul: 2024.
7. Banarlı, Nihad Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1-2. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1971.
8. Mengi, Mine. Eski Türk Edebiyatı Tarihi. Akçağ Yayınları. Ankara: 2019.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:

1. K. Jemil, E. Aygün N., Leblebiji E., Joshkun Ö.A. Yangi Xetit chet elliklar uchun turkcha darslik A1-A2. Anqara universiteti TÖMER. Anqara: 2018.
2. K. Jemil, E. Aygün N., Leblebiji E., Joshkun Ö.A. Yangi Xetit chet elliklar uchun turkcha darslik B1-B2. Anqara universiteti TÖMER. Anqara: 2018.
3. Gültekin İbrahim, Kalfa, Mustafa. "Yeti iqlim turkcha A1-A2", Yunus Emro instituti, Anqara: 2015.
4. Gültekin İbrahim, Kalfa, Mustafa. "Yeti iqlim turkcha B1-B2", Yunus Emro instituti, Anqara: 2015.

AXBOROT MANBALARI:

1. <http://www.tomer.ankara.edu.tr>
2. www.turkcede.org
3. <http://www.yabancilaraturkce.com>
4. <http://www.ipek yolu yabancilaricinturkce.com/>
5. <http://www.abcturkish.com/>
6. <http://www.yee.org.tr/>
7. <http://www.turkceogretim.com/>

7. Fan dasturi Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024-yil 24-avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8. Fan/modul uchun mas'ullar:
Emrah Yilmaz – SamDU, O'zbek tilshunosligi kafedrası dotsenti (PhD)
9. Taqrizchilar:
Z.Baynazarov – SamDU, Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti dotsenti, filologiya fanlari nomzodi (ichki) (tel:(99)582 93 81).

	B.Bilir – SamDChTI, "Yaqin sharq tillari" kafedrası o'qituvchisi. (tashqi) (tel:(93)196 16 27).
10	Tuzuvchi: E.Yilmaz – SamDU, Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti katta ilmiy xodimi, PhD.(tel:(99)59 58 10).

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais – Nosirov A.

O'zbek tilshunosligi
kafedrası mudiri

Filologiya fakulteti
dekani

SamDU o'quv ishlari
bo'yicha 1-prorektor

dots. Mahmadiyev Sh.S.

prof. Eltazarov J.D.

prof. Soleyev A.S.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Filologiya fakulteti
Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi talabalari uchun tuzilgan
"Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fani bo'yicha fan dasturiga

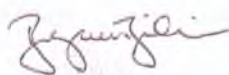
TAQRIZ

Ushbu dastur filologiya fakulteti Filologiya fakulteti Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fani bo'yicha tuzilgan bo'lib, unda mazkur ta'lim yo'nalishining mazmun-mohiyati, xususiyatlari inobatga olingan. Ushbu fan dasturida ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlarini bajarishda zarur bo'ladigan ko'rsatma, tavsiya va adabiyotlar keltirib o'tilgan. Bundan tashqari, mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, ularni bajarish uchun ko'rsatmalar, fanni o'qitish natijalari – shakllanadigan kompetensiyalar, ta'lim metod va texnologiyalari, kredit olish uchun qo'yilgan talablar, baholash mezonlari batafsil bayon qilingan. Shuningdek, mazkur fan dasturidan mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda kerakli bo'ladigan asosiy va qo'shimcha adabiyotlar hamda tavsiya etiladigan manbalar ham o'rin olgan.

Fan dasturi fanning asosiy mazmuni, talabalar bilim, malaka va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar bo'lajak filologlarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy va muhim ta'limiy tushunchalarni o'z ichiga qamrab olgan.

Yuqorida qayd etilganlarni inobatga olgan holda, mazkur fan dasturi mazmuni va tuzilishi jihatdan shu yo'nalishdagi fan dasturlarining oldiga qo'yadigan barcha zaruriy talablariga javob beradi deb hisoblayman. Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi uchun "Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fanidan tuzilgan ushbu fan dasturini ta'lim yo'nalishida foydalanish uchun tavsiya etaman.

SamDCHTI Yaqin Sharq tillari
kafedrasi dotsenti, PhD

Bilir B.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Filologiya fakulteti
Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi talabalari uchun tuzilgan
"Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fani bo'yicha fan dasturiga

TAQRIZ

Mazkur dastur filologiya fakulteti Filologiya fakulteti Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fani bo'yicha tuzilgan bo'lib, unda shu ta'lim yo'nalishining mazmun-mohiyati, xususiyatlari inobatga olingan. Ushbu fan dasturida ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlarini bajarishda zarur bo'ladigan ko'rsatma, tavsiya va adabiyotlar keltirib o'tilgan. Bundan tashqari, mustaqil ta'lim shakllari va mavzulari, ularni bajarish uchun ko'rsatmalar, fanni o'qitish natijalari – shakllanadigan kompetensiyalar, ta'lim metod va texnologiyalari, kredit olish uchun qo'yilgan talablar, baholash mezonlari batafsil bayon qilingan. Shuningdek, mazkur fan dasturidan mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda kerakli bo'ladigan asosiy va qo'shimcha adabiyotlar hamda tavsiya etiladigan manbalar ham o'rin olgan.

Fan dasturi fanning asosiy mazmuni, talabalar bilim, malaka va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar bo'lajak filologlarning kelgusidagi kasb faoliyati uchun mos keladigan nazariy va muhim ta'limiy tushunchalarni o'z ichiga qamrab olgan.

Yuqorida qayd etilganlarni inobatga olgan holda, mazkur fan dasturi mazmuni va tuzilishi jihatdan shu yo'nalishdagi fan dasturlarining oldiga qo'yadigan barcha zaruriy talablariga javob beradi deb hisoblayman. Filologiya va tillarni o'qitish: turk tili ta'lim yo'nalishi uchun "Xorijiy sharq tili" (Turk tili) fanidan tuzilgan ushbu fan dasturini ta'lim yo'nalishida foydalanish uchun tavsiya etaman.

SamDU Turkologiya ilmiy tadqiqot
instituti direktor o'rinbosari, PhD

Baynazarov Z.